

Archeologienota Roeselare Schaapbruggestraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

3-3-2021

Titel: Archeologienota Roeselare Schaapbruggestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2021B421

Intern projectnummer: 2021.042

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Roeselare (Rumbeke), Schaapbruggestraat 2

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 64509,58 en Y: 181454,98; X: 64838,39 en Y: 181611,14

Oppervlakte plangebied: ca. 12 922m²

Kadastergegevens: Roeselare, afdeling 7 Rumbeke 1^{ste} afdeling, Sectie A, perceel 110G, 112P2, 109G, 132T, 105D, 101F, 100M, 110h, 112R2 (zie figuur 11)

Topografische kaart: zie figuur 9 en 10

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 03/03/2021

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANDE WERKEN	10
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	12
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	12
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	14
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	17
2.4. HISTORISCHE SITUERING	20
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	27
3. SYNTHESE	29
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	29
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	30
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	31
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	32
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	33
4. SAMENVATTING	35
5. BIBLIOGRAFIE	38
6. BIJLAGES	39

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Rumbeke Schaapbruggestraat (deelgemeente van Roeselare, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, ca. 12 922m² groot, heeft een onregelmatige vorm en bestaat uit een groot noordelijk deel (ca. 12 412m²) en een klein zuidelijk deel (ca. 510m²). De 2 delen worden van elkaar gescheiden door de (ingebuisde) Kazandbeek, die in het zuidoosten ook de grens van het plangebied vormt. Langs deze beek is er aan beide zijden een erfdienstbaarheid van 5m breed voorzien om de beek te kunnen onderhouden. Ten westen grenst het terrein aan de Schaapbruggestraat, die in het zuidwesten uitkomt in de Mandellaan. Het terrein is grotendeels in gebruik als weiland, wel zijn in de noordwestelijke hoek meerdere gebouwen (huizen, loodsen, stallen, garageboxen) en verharde zones aanwezig, met aan de straatzijde een opvallend kruisbeeld. Verspreid staan er enkele bomen. Ook een noorden, tussen de huidige gebouwen, is er een erfdienstbaarheid aanwezig, een strook van 2,25m breed ter ontsluiting naar de Schaapbruggestraat van een woning net ten noorden van het plangebied.



Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).



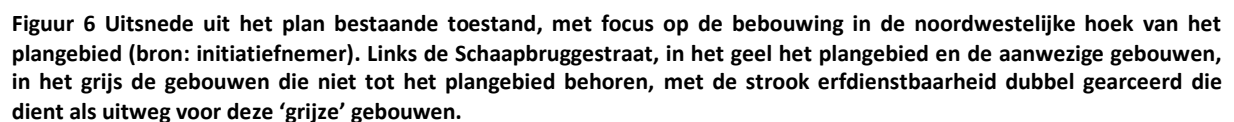
Figuur 2 Beeld op het noordelijk deel van het plangebied gezien vanuit het westen (bron: <https://www.google.com/maps/>).



Figuur 3 Zicht op het kruisbeeld aan het zuidelijke gebouw langsheen de Schaapbruggestraat (bron: <https://www.google.com/maps/>).



Figuur 4 Beeld op het uiterst noordelijk deel van het plangebied gezien vanuit het westen, met zicht op de garageboxen en grindverharding (bron: <https://www.google.com/maps/>).



2.2. Geplande werken

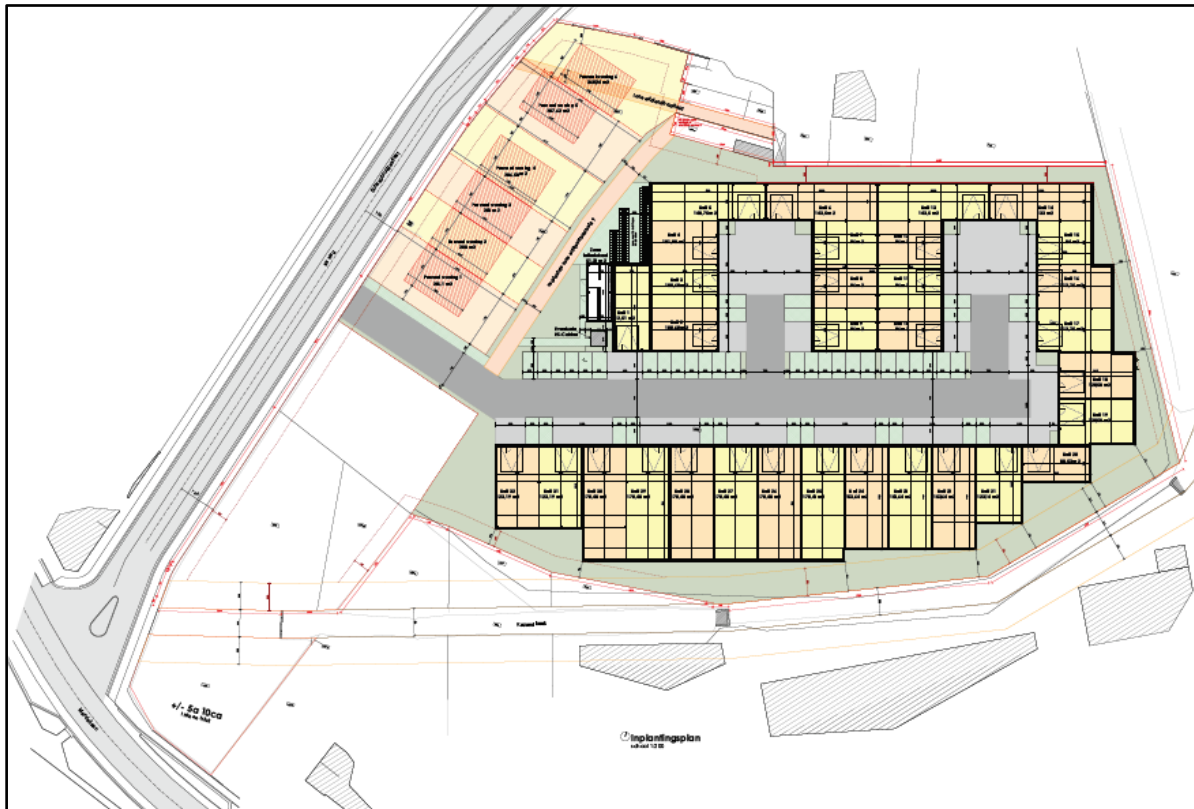
De gebouwen worden gesloopt, het terrein wordt bouwrijp gemaakt en verkaveld in:

- enerzijds 6 bouwloten voor individuele woningen aan de straatzijde;
- anderzijds een bedrijfsverzamelgebouw bestaande uit 32 units centraal op het terrein.

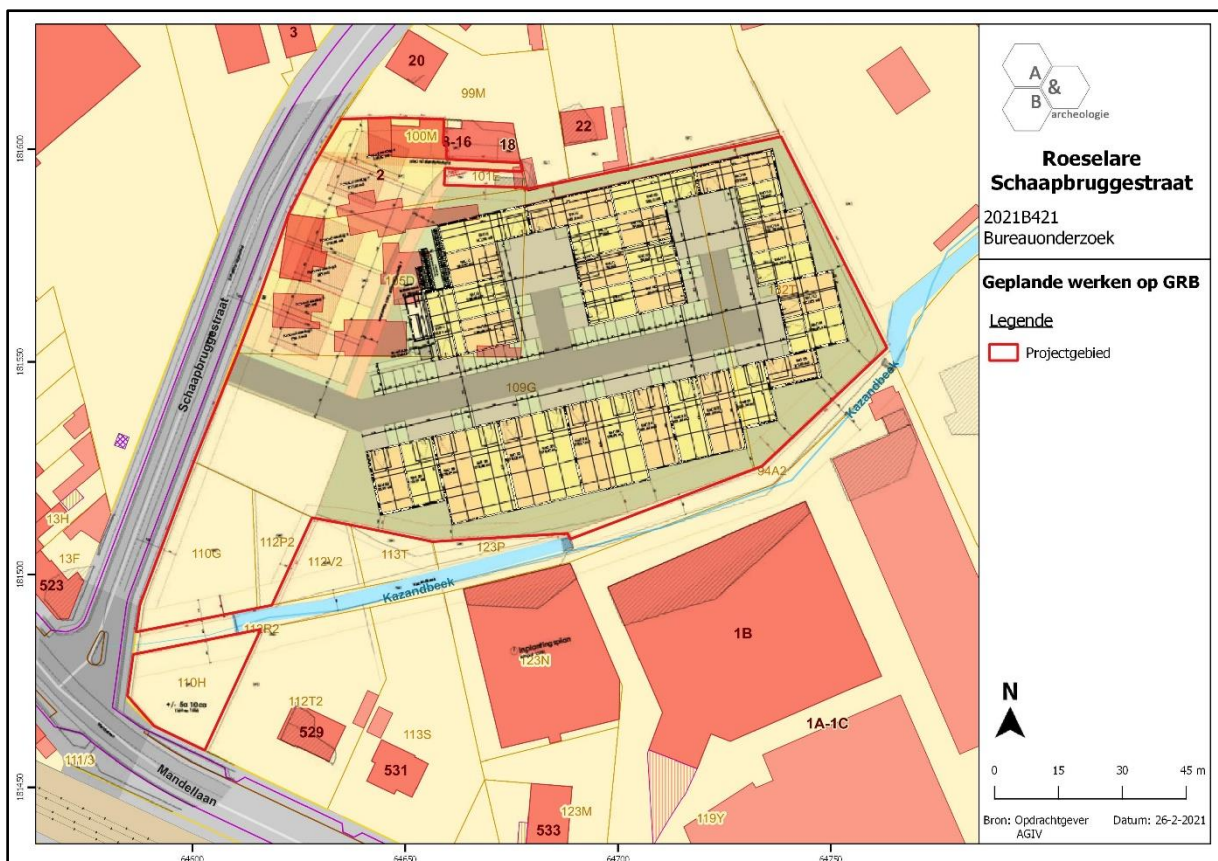
Ter ontsluiting van het bedrijfsverzamelgebouw wordt een nieuwe wegenis aangelegd, die ten zuiden van de bouwlot 1 zal aansluiten op de Schaapbruggestraat. De bestaande erfdienstbaarheid in het noorden van het plangebied wordt afgeleid naar het zuiden en zal aansluiten op de nieuwe wegenis. Rond de woningen en rond het bedrijfsverzamelgebouw worden resp. tuinen en een groenzone aangelegd.

De zuidwestelijke hoek van het noordelijke deel van het plangebied, en het zuidelijke deel van het plangebied, worden pas in een volgende fase ontwikkeld. Hier gebeuren op dit moment nog geen werken; deze percelen worden echter wel al mee opgenomen in de verkavelingsaanvraag en zullen later effectief worden bebouwd, waardoor ze ook worden behandeld in deze archeologienota.

Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden: het slopen van de huidige bebouwing, het rooien van de bestaande vegetatie, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen en het bedrijfsverzamelgebouw, de aanleg van tuinen, groenzones en verhardingen, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Er vinden ook werken plaats in de 5m brede zone naast de Kazandbeek (inrichten groenzones) en in een latere fase ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied. Er moet dus van uitgegaan worden dat de verkaveling een diepgaande impact heeft op het totale plangebied van 12 922m² groot.



Figuur 7 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

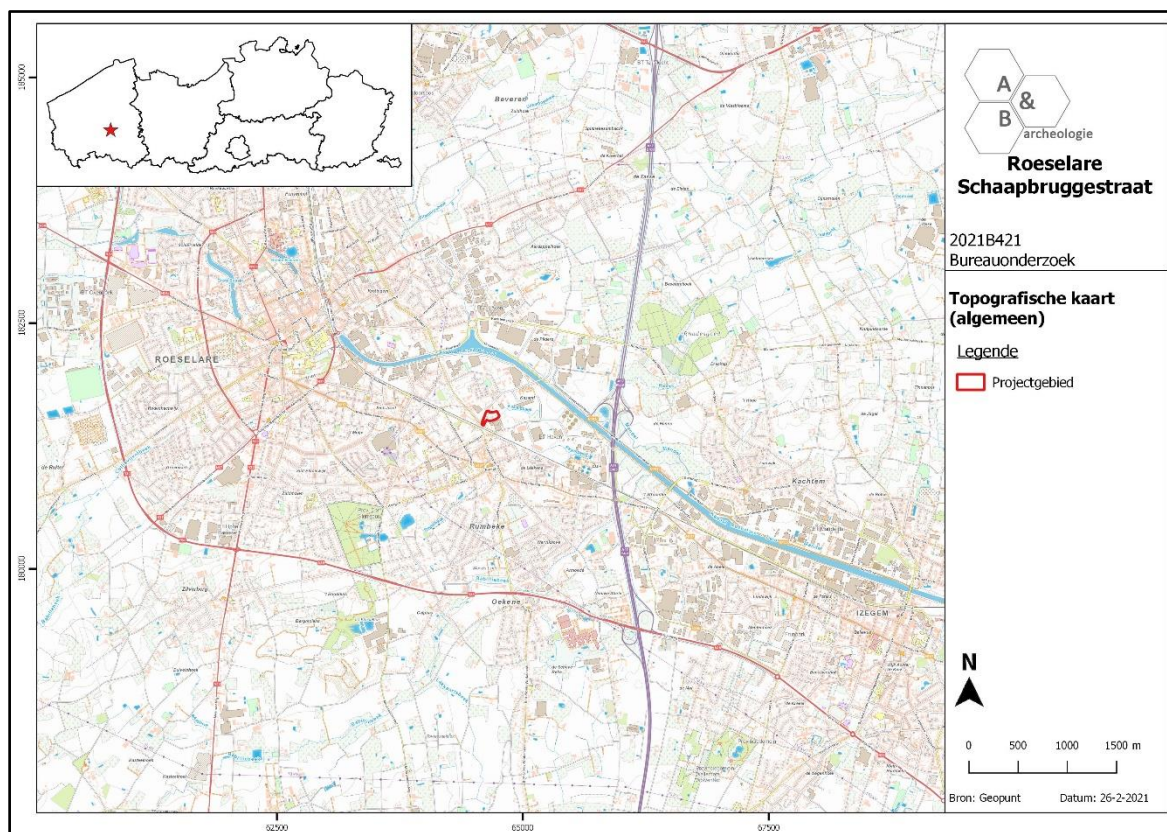


Figuur 8 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

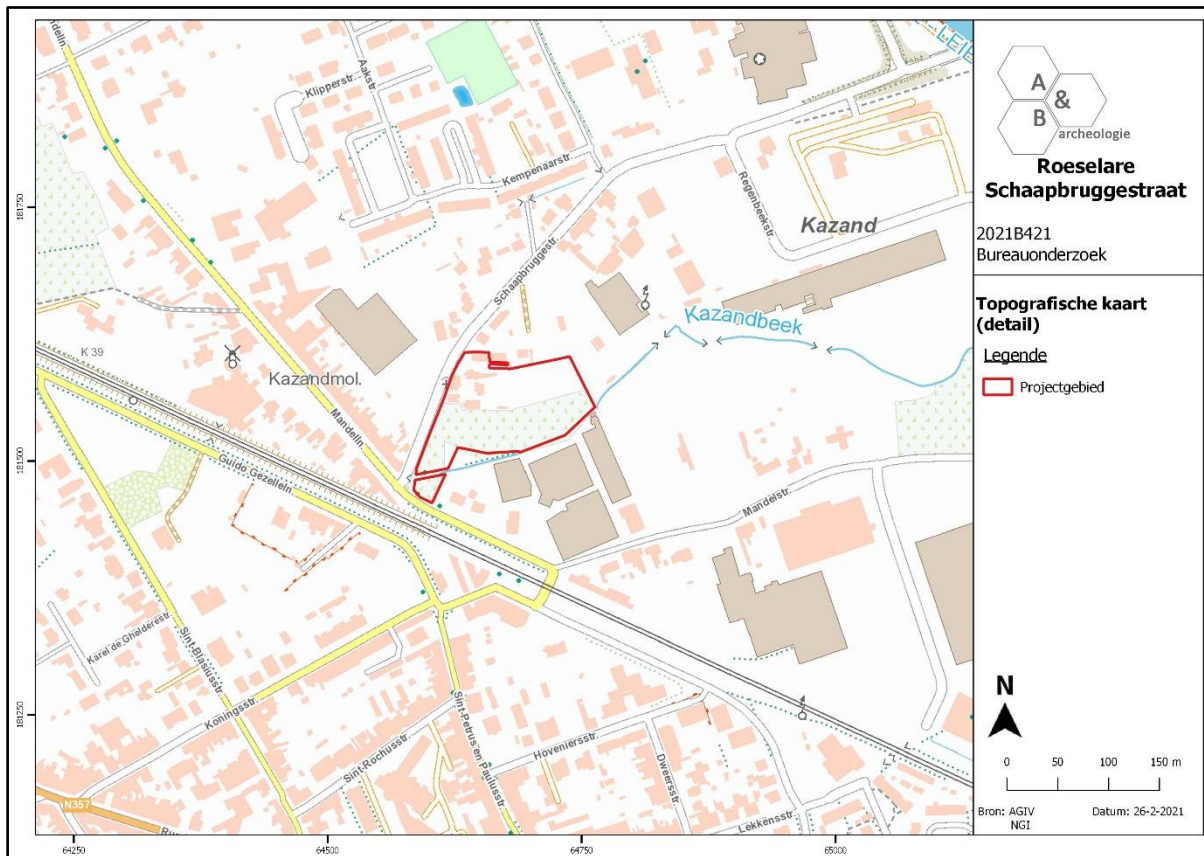
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

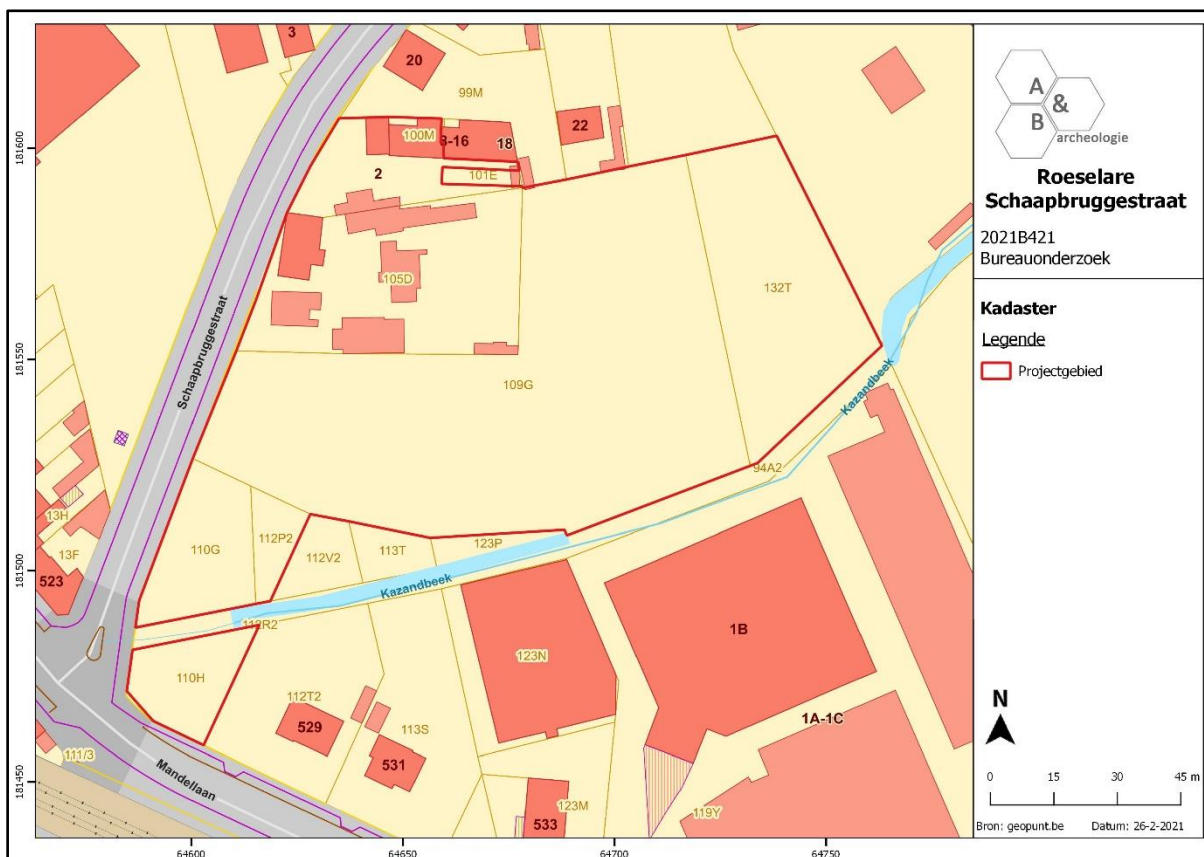
Het plangebied behoort tot Rumbeke, een deelgemeente van Roeselare, en is tamelijk centraal gelegen in de provincie West-Vlaanderen. De dorpskern van Rumbeke is zo'n 2km ten oosten van de stadskern van Roeselare gelegen. De deelgemeente is tamelijk dicht bebouwd en is eigenlijk vergroeid met de stedelijke agglomeratie van Roeselare. In het westen wordt Rumbeke begrensd door de E403 Brugge-Doornik, de gronden ten oosten ervan behoren tot Izegem. In het zuidwesten grenst Rumbeke aan Moorslede, in het zuiden aan Ledegem. Daarnaast omsluit Rumbeke langs het westen, noorden en oosten het grondgebied van de Oekene, een andere deelgemeente van Roeselare. Het plangebied is zo'n 400m ten noorden van de kern van Rumbeke gelegen. Rumbeke telt verschillende landelijke gehuchten, onder meer Vossemolen, Duizendzinnen, Hukker, Kazand, Vijfwegen, en twee kerkgehuchten Beitem en Zilverberg. Het plangebied maakt deel uit van het gehucht Kazand. Aan de overzijde van de Mandellaan, ten zuiden van het terrein, loopt de spoorlijn Kortrijk-Roeselare. Het plangebied wordt omgeven door woningen, tuinen en bedrijfsgebouwen. Ten oosten en noorden zijn nog enkele schaarse landbouwgronden gelegen. Verder naar het noordoosten is aan weerszijden van het Kanaal Roeselare-Leie een grote bedrijvenzone gelegen, de Schaapbruggestraat leidt naar deze zone. Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het plangebied aangeduid als 'Andere bebouwing' (rood), 'Akkerbouw' (wit) en 'Weiland' (geel), wat min of meer overeenkomt met het huidige gebruik.



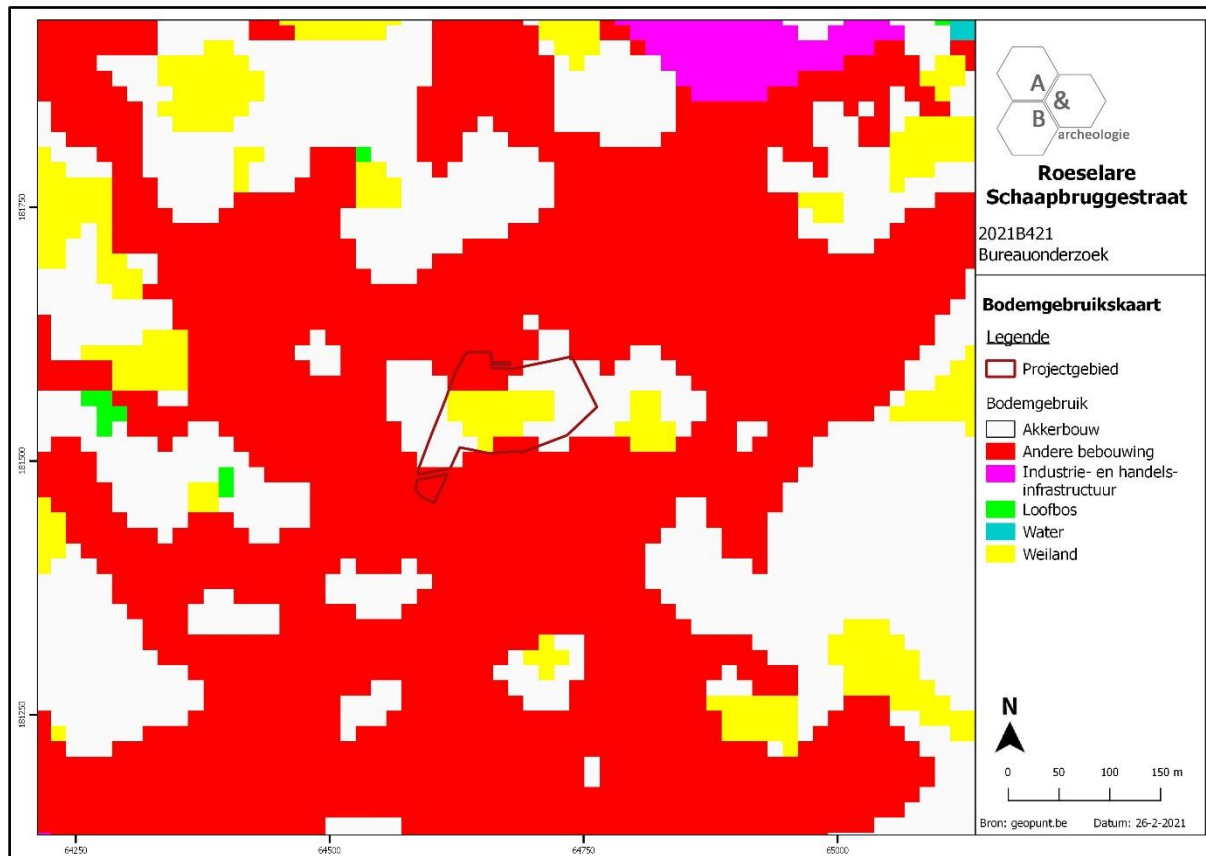
Figuur 9 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).



Figuur 10 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).



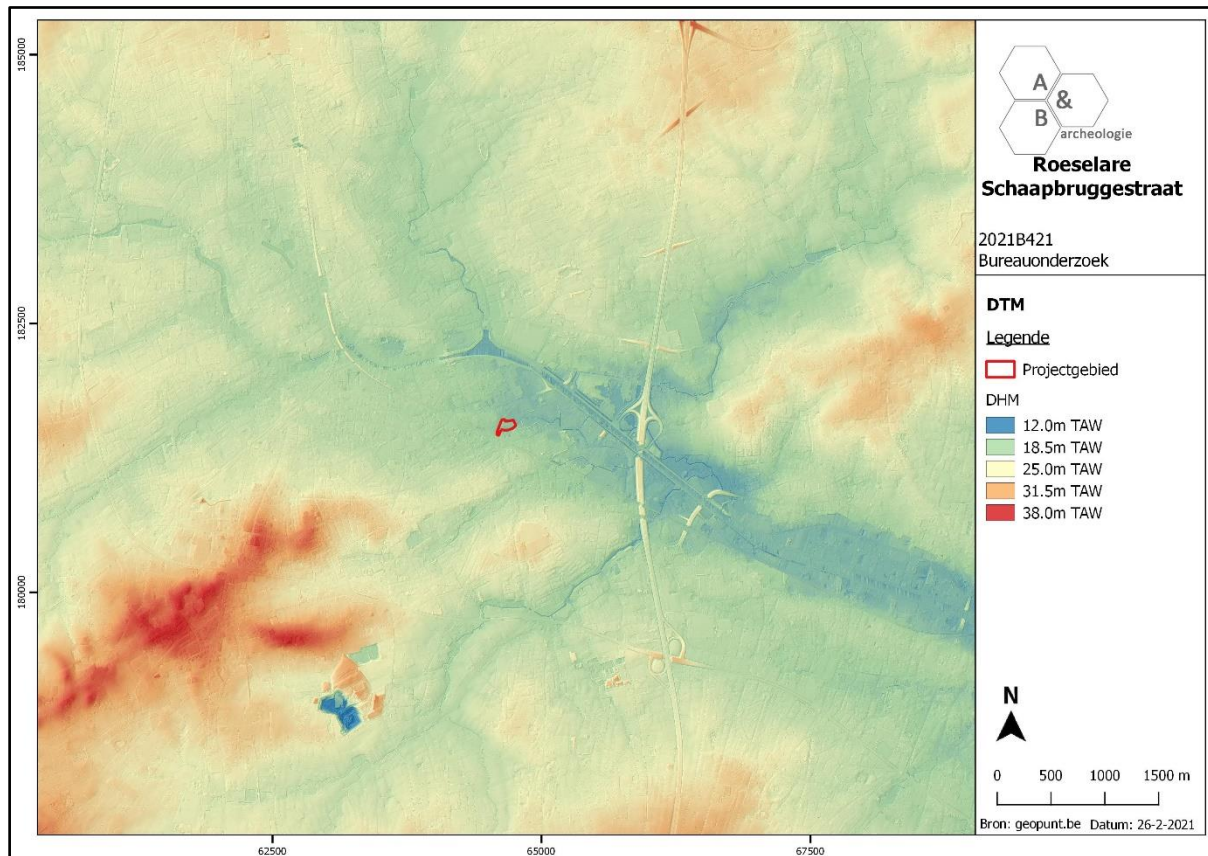
Figuur 11 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).



Figuur 12 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

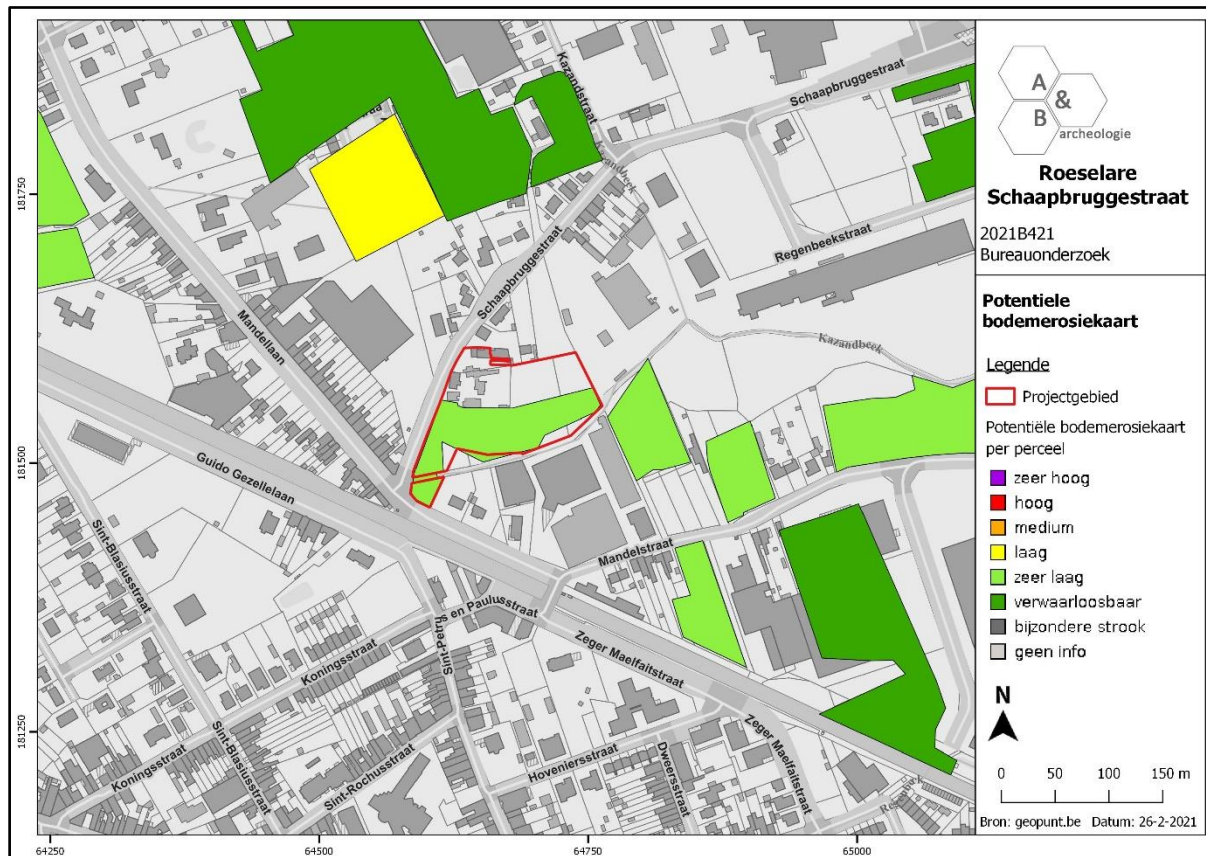
Rumbeke kent een golvend landschap dat doorsneden wordt door drie waterlopen: de Mandel (ca. 750m ten noordoosten van het plangebied), de Babillebeek (ca. 1,5km ten zuiden) en de Regenbeek (ca. 600m ten zuiden). De Kazandbeek, die de grens vormt tussen het noordelijke en zuidelijke deel van het plangebied en verder naar het oosten ook de zuidelijke grens vormt, lijkt niet verder ten westen van de Schaapbruggestraat door te lopen. Verder naar het oosten loopt de beek nog eindje zuidoostwaarts evenwijdig met en net naast het Kanaal Roeselare-Leie (gegraven in de tweede helft van de 19^{de} eeuw) om dan in de Babillebeek uit te monden. Op het digitale hoogtemodel is te zien dat het terrein zich bevindt op overgangsgronden tussen de vallei van de Mandel in het oosten, en een hogere zuidwest-noordoost georiënteerde zandrug in het zuidwesten. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het plangebied tamelijk vlak is, met hogere zones ter hoogte van de bestaande bebouwing (+17,70 tot +18,00m TAW) en in het zuidwestelijke deel tegen de Schaapbruggestraat en de Mandellaan (+17,70 tot +18,30m TAW). Het weiland is gelegen op ca. +17,00 tot ca. +17,50m TAW. Op het hoogtemodel is er geen beekvallei te zien rond de Kazandbeek. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt een zeer lage erosiegraad toegekend aan het zuidelijke deel van het plangebied.



Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).



Figuur 14 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

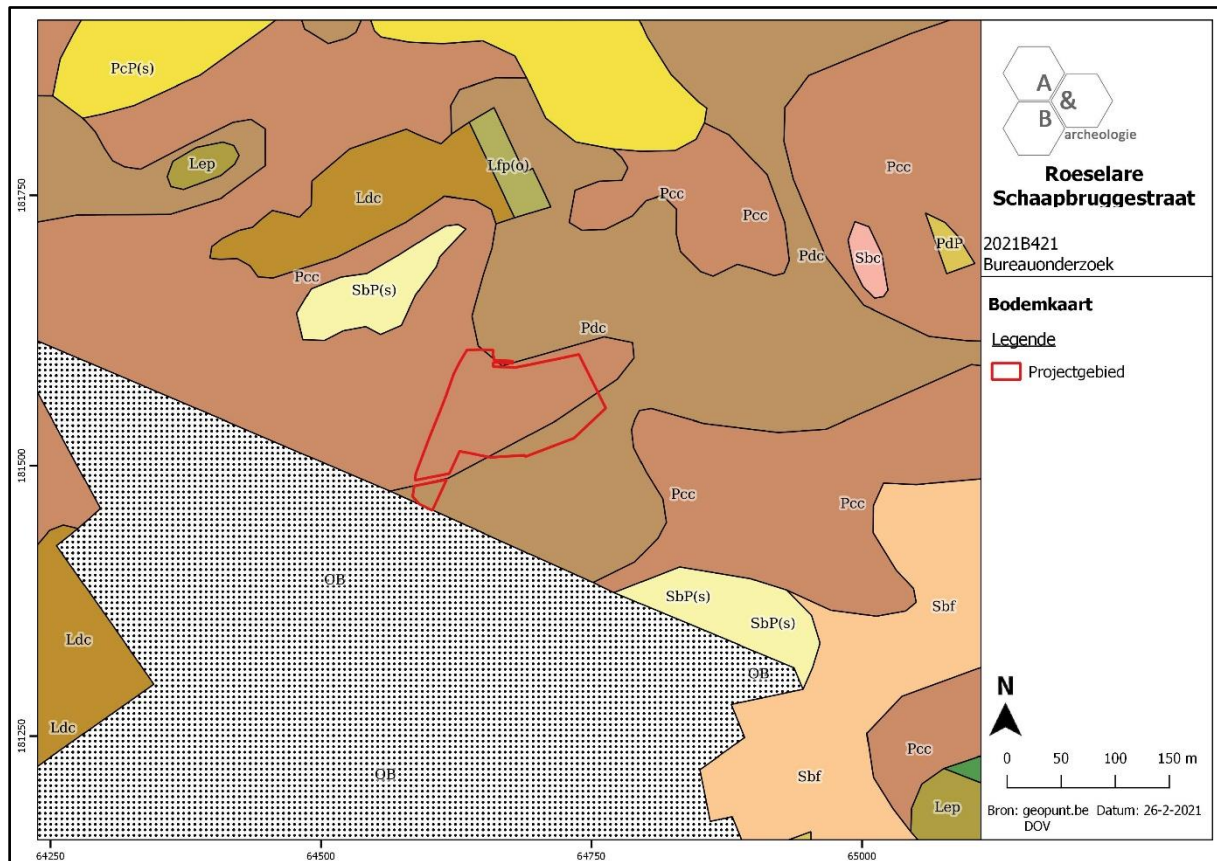


Figuur 15 Beeld op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden 2 bodemtypes gekarteerd ter hoogte van het plangebied:

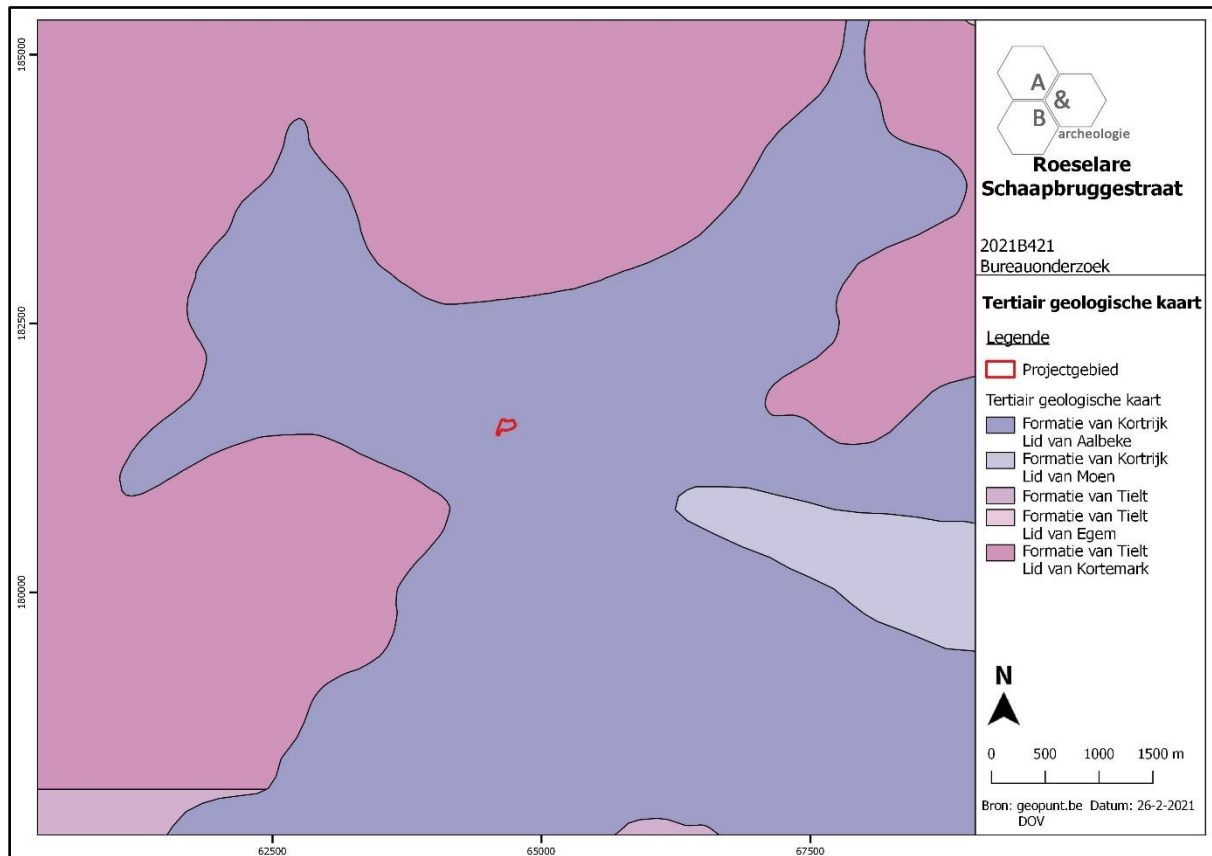
- Pcc centraal: matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is grijsbruin, 25-30cm dik en goed humeus. Bij de in cultuurname werd een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingle overgangshorizont, 20-30cm dik, voorkomt. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter.
- Pdc in het zuiden en mogelijk ook in het noorden: matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De humeuze bovengrond is homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin en gemiddeld 30cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60cm. Deze bodems zijn te nat in de winter, soms iets te droog in de zomer.



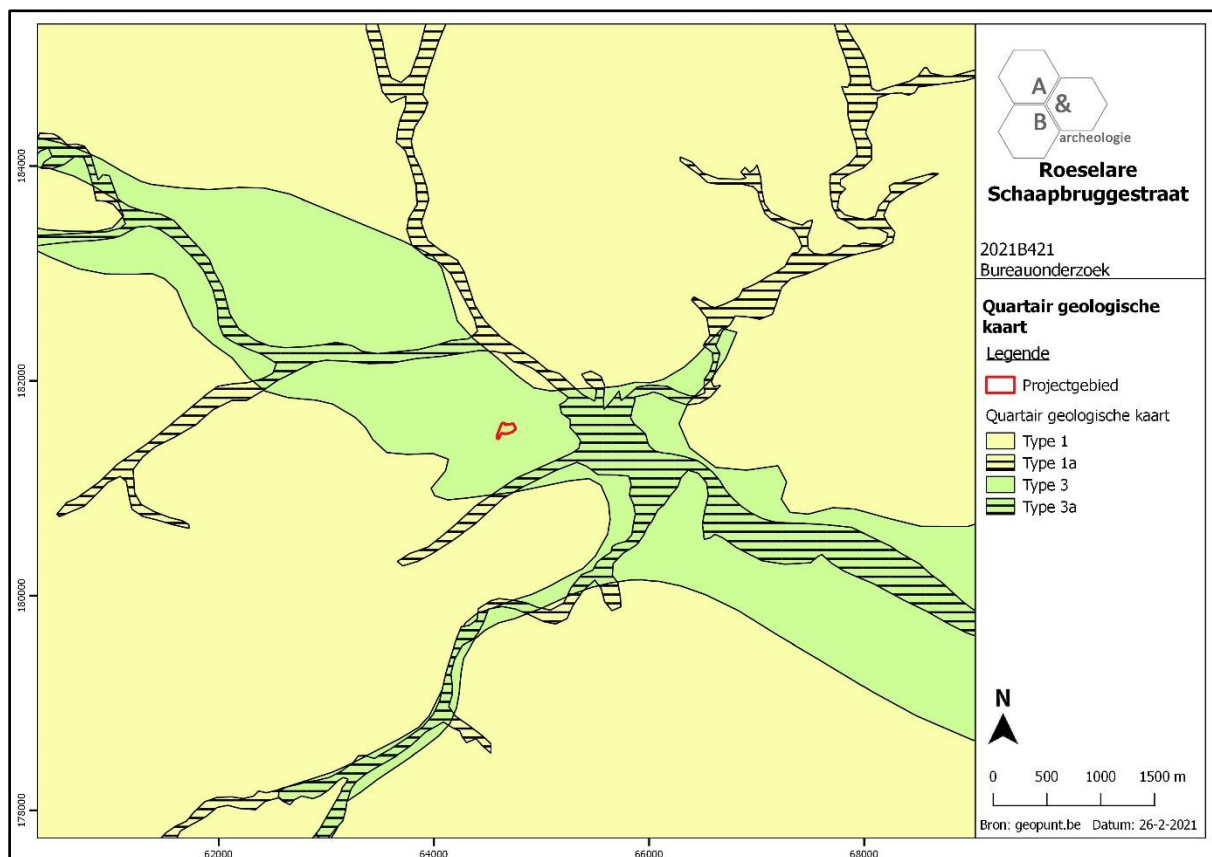
Figuur 16 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

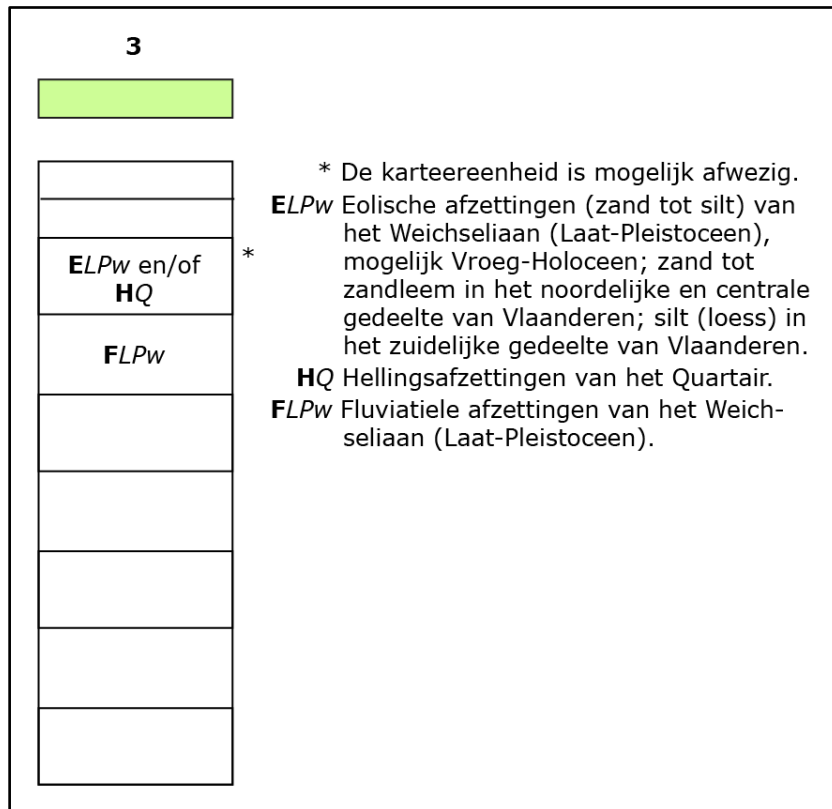
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke: donkergrijze tot blauwe klei, glimmers. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied zich bevindt ter hoogte van type 3: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (3). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.



Figuur 17 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).



Figuur 18 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).



Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

De oudste vermelding van Rumbeke dateert uit de 12^{de} eeuw als "Rumbeca": moeras, of meer waarschijnlijk, brede beek. De parochie Rumbeke omvat op dat moment het huidige grondgebied van Rumbeke, Oekene en Kachtem (dat in 1143 zijn zelfstandigheid verwerft). In 1889 wordt Beitem, dat sinds 1866 een kerk heeft, een zelfstandige parochie; in 1935 volgt de parochie Sint-Henricus met de gehuchten Zilverberg en Den Aap. De parochie Rumbeke maakt achtereenvolgens deel uit van het bisdom Doornik, Brugge (1559), Gent (1802) en Brugge (1834). Het patronaat is van 1116 tot 1559 in handen van de Sint-Bertinusabdij van Sint-Omaars. Tijdens het ancien régime behoort Rumbeke tot de Kasselrij Ieper, waar het samen met Roeselare-Binnen, Roeselare-Buiten e.a. het Oost-Ieperambacht vormt. Tot de 16^{de} eeuw vormt het een betwist gebied tussen de kasselrijen Ieper en Kortrijk. Rumbeke is verdeeld over vier heerlijkheden, m.n. Rumbeke, 't Hof van Izegem, Hazelt en Roeselare-ambacht. De belangrijkste en grootste is de heerlijkheid Rumbeke, ook wel Caestre genoemd; oorspronkelijk eigendom van de graven van Vlaanderen, in de loop van de 13^{de} eeuw in handen van de heren van Wervik en dan achtereenvolgens de families van Nevele, Lichtervelde, Gistel en Antoign. In 1426 wordt de heerlijkheid verkocht aan Segher van Langemeersch. In 1479 komt de heerlijkheid, via huwelijk, in handen van de familie de Thiennes. In 1649 verheven tot graafschap. Tijdens de godsdienstoorlogen wordt Rumbeke zwaar getroffen, o.m. de kerk wordt volledig geplunderd en de dorpskern ligt in puin. Vanaf de 16^{de} eeuw vormt de vlasindustrie een belangrijke bijkomende inkomstenbron voor tal van landarbeiders, die zich toeleggen op de huisspinnerij en -weverij. Tot begin 19^{de} eeuw blijven velen werkzaam binnen deze structuur, maar tijdens de crisis van 1845-1847 emigreren velen naar Frankrijk waar de mechanisatie van spinnerijen en weverijen reeds is ingezet. In de tweede helft van de 19^{de} eeuw bloeit de cichoreikweek: in 1849 telt Rumbeke slechts vijf cichorei-asten, in 1866 zijn het reeds eenendertig. Ook opkomst van steenovens: tussen 1858 en 1867 worden er tien opgericht. Veel van deze bedrijven schakelen in de jaren 1930 van de veldovens over naar tunnelovens, z.g. "Hoffmann". De textielnijverheid in Rumbeke kent haar hoogtepunt in het eerste kwart van de 20^{ste} eeuw met de komst van drie mechanische weverijen. Rumbeke telde dertien molens: enkel de Kazandmolen, iets ten westen van het plangebied, bleef bewaard, de overige verdwenen voornamelijk in de 19^{de} en begin 20^{ste} eeuw. Rumbeke kende in 1918 zware beschadigingen tijdens het bevrijdingsoffensief, met woningnood tot gevolg. Na de wapenstilstand: oprichting van noodwoningen met medewerking van het Koning Albertfonds, onder meer ter hoogte van de wijk Duivelshoek.

Voor meer concrete informatie over het plangebied is men aangewezen op cartografische bronnen, waarbij voor het plangebied de Ferrariskaart uit ca. 1777 de oudste betrouwbare kaart is. Het plangebied is te situeren in het zuiden van de wijk Kasant – mogelijk afgeleid van een stuk land genaamd 't Caeslant⁷. De Schaapbruggestraat is herkenbaar, alsook de loop van de Mandellaan ten westen ervan; het deel ten zuidoosten ervan zal later gewijzigd worden bij de aanleg van de spoorweg Kortrijk-Roeselare. De dorpskern van Rumbeke ligt wat meer naar het zuiden, en wordt door landbouwgronden gescheiden van de wijk Kasant. Het plangebied is in het noorden bebouwd met 3 losstaande gebouwen, gelegen naast en in een boomgaard, met ten zuiden enkele

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13735>

⁷ <https://www.molenechos.org/molen.php?nummer=825>

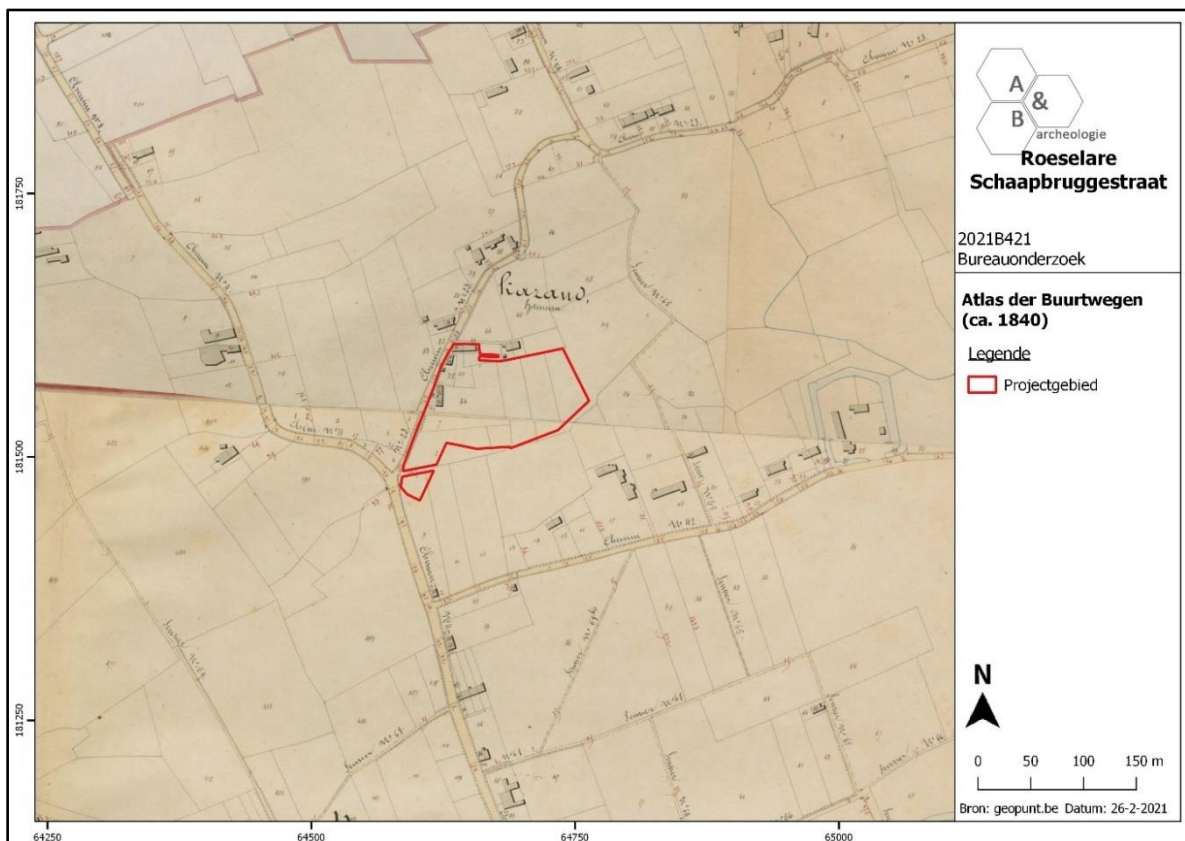
landbouwgronden. Ook op de 19^{de}-eeuwse kaarten is de bebouwing in het noorden te zien, iets meer in detail. Afgaande op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 betreft het een 4-tal gebouwen aan de Schaapbruggestraat, waarvan minstens 2 gebouwen onderverdeeld lijken in aparte (kleine) wooneenheden. Op deze kaart is het originele verloop van de Mandellaan ten zuiden van het plangebied nog te zien, op de iets latere Poppkaart en Vandermaelenkaart is de spoorweg aangelegd en het stratennet ten zuiden van het terrein gewijzigd. Het terrein heeft evenwel nog dezelfde invulling: enkel bebouwing in het noordwesten, de rest van het plangebied is onbebouwd. De topografische kaarten van tweede helft 19^{de}-begin 20^{ste} eeuw tonen een gelijkaardig beeld, weliswaar met een iets andere gebouwconfiguratie. Op de kaart van 1861 wordt het kruisbeeld langs de straat reeds aangeduid. Opvallend is dat op geen enkele historische kaart de Kazandbeek wordt aangeduid. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie reeds herkenbaar. Ter hoogte van de huidige gebouwen – die niet dezelfde zijn als deze van de 18^{de}-19^{de}-eeuwse kaarten – kan enige bodemverstoring verondersteld worden, grootschalige bodemverstoringen lijken evenwel niet te hebben plaatsgevonden op het plangebied.



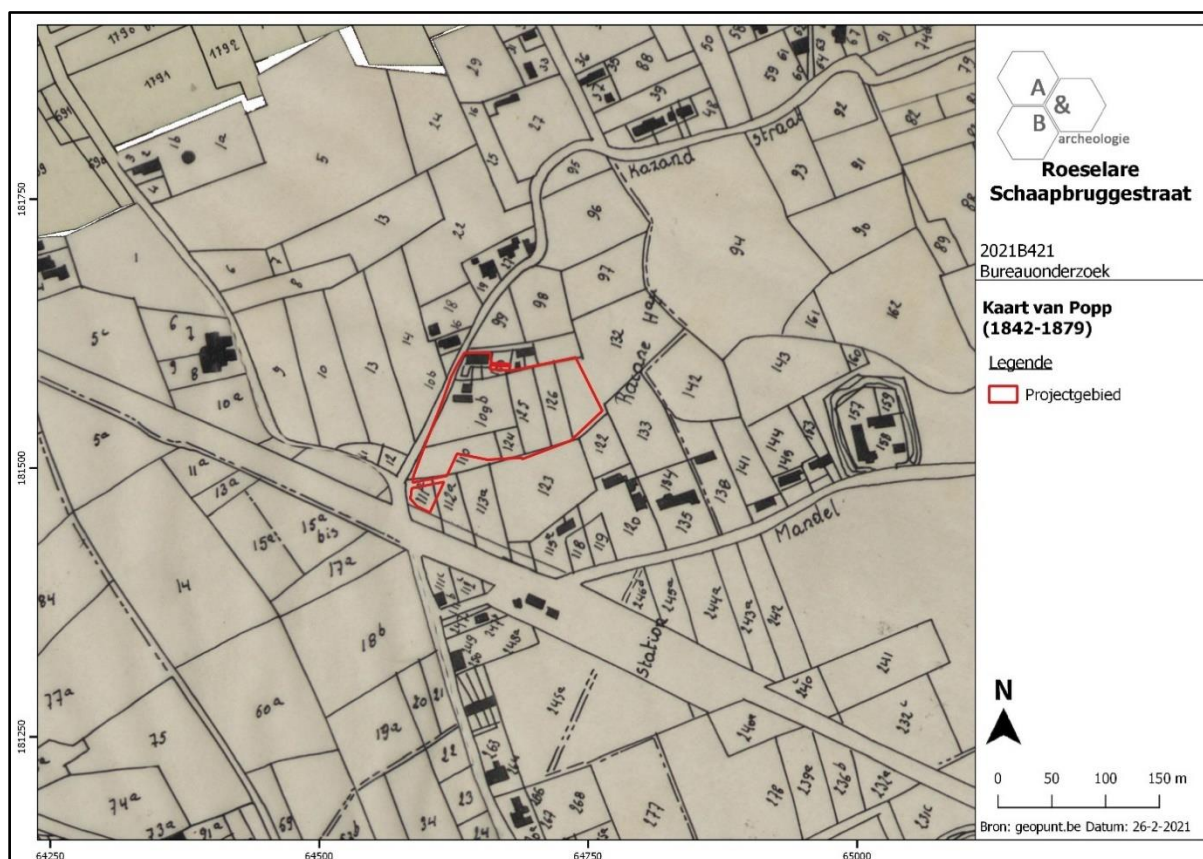
Figuur 20 Benaderende situering van het plangebied in de wijk Kasant, ten noorden van de dorpskern van Rumbeke en ten oosten van de kern van Roeselare (bron: geopunt.be).



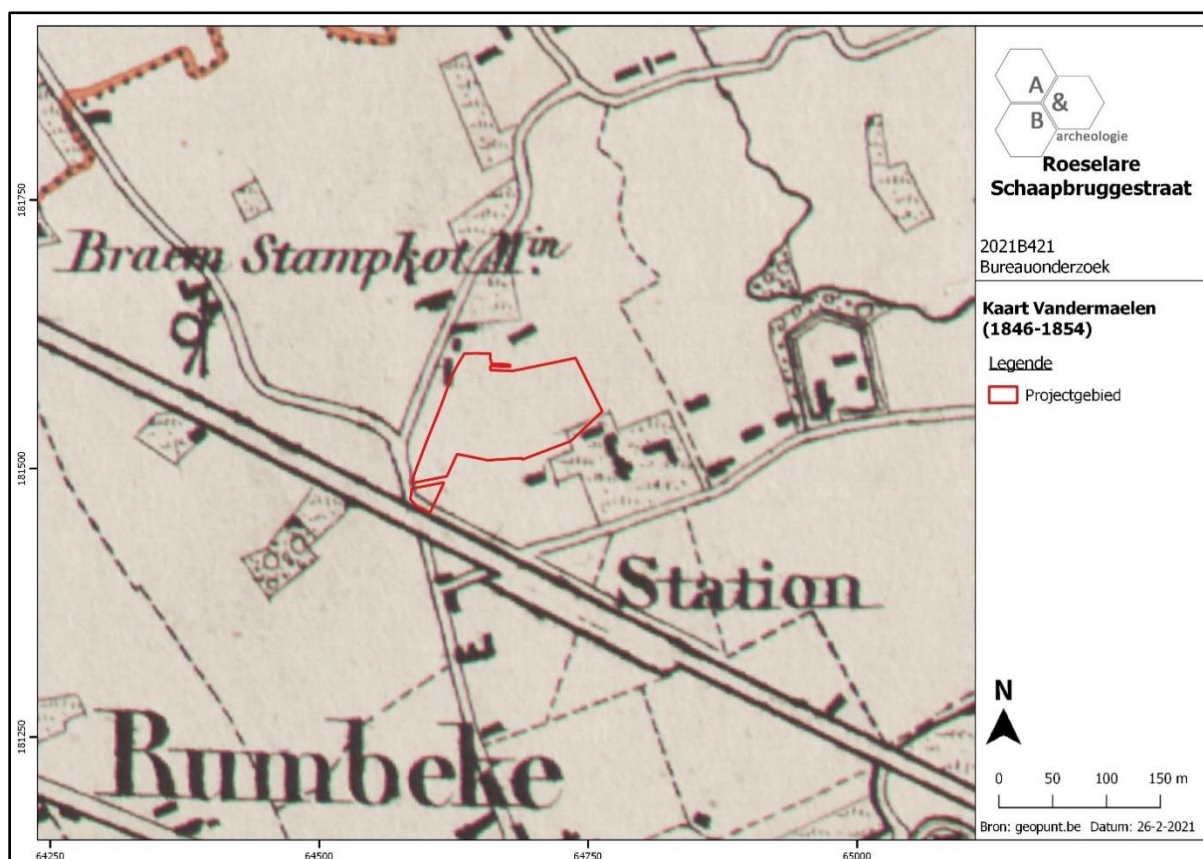
Figuur 21 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied, de projectie moet iets naar het noordwesten opschuiven (bron: geopunt.be).



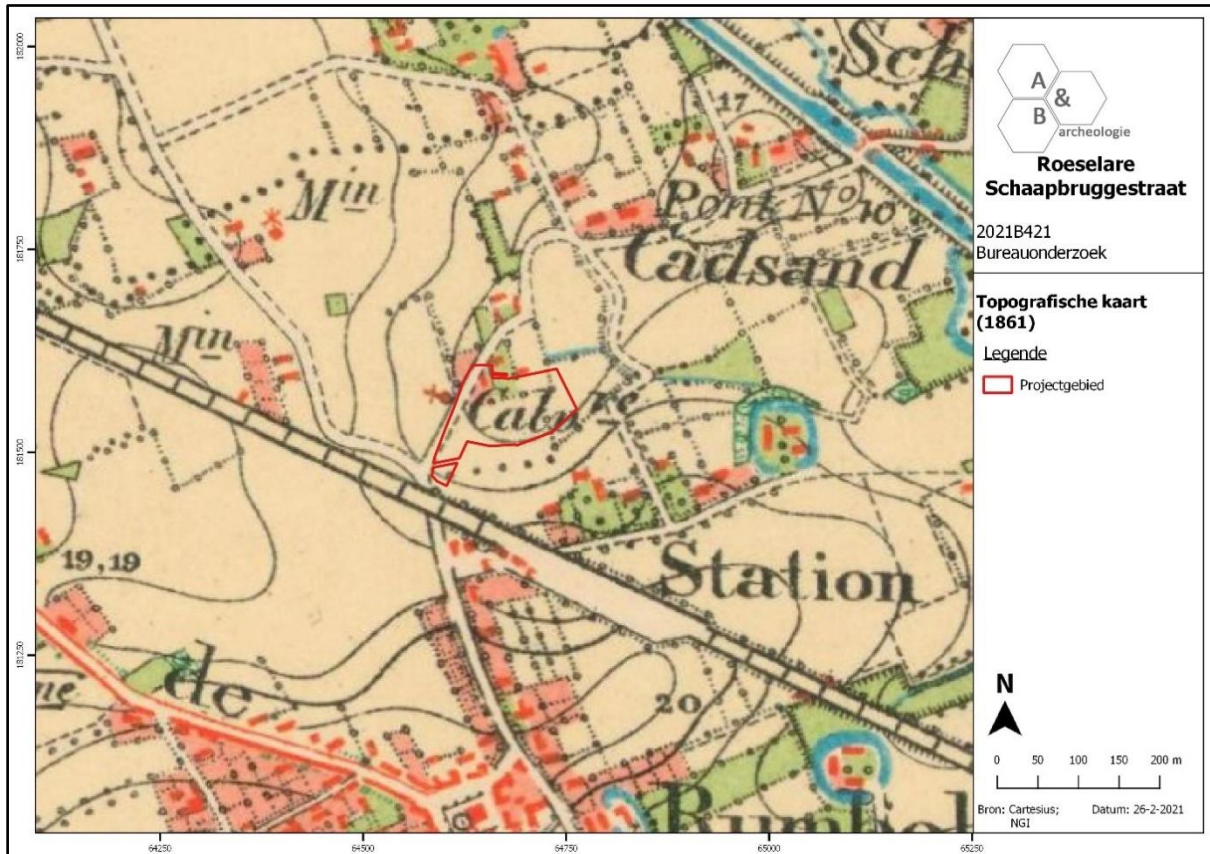
Figuur 22 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).



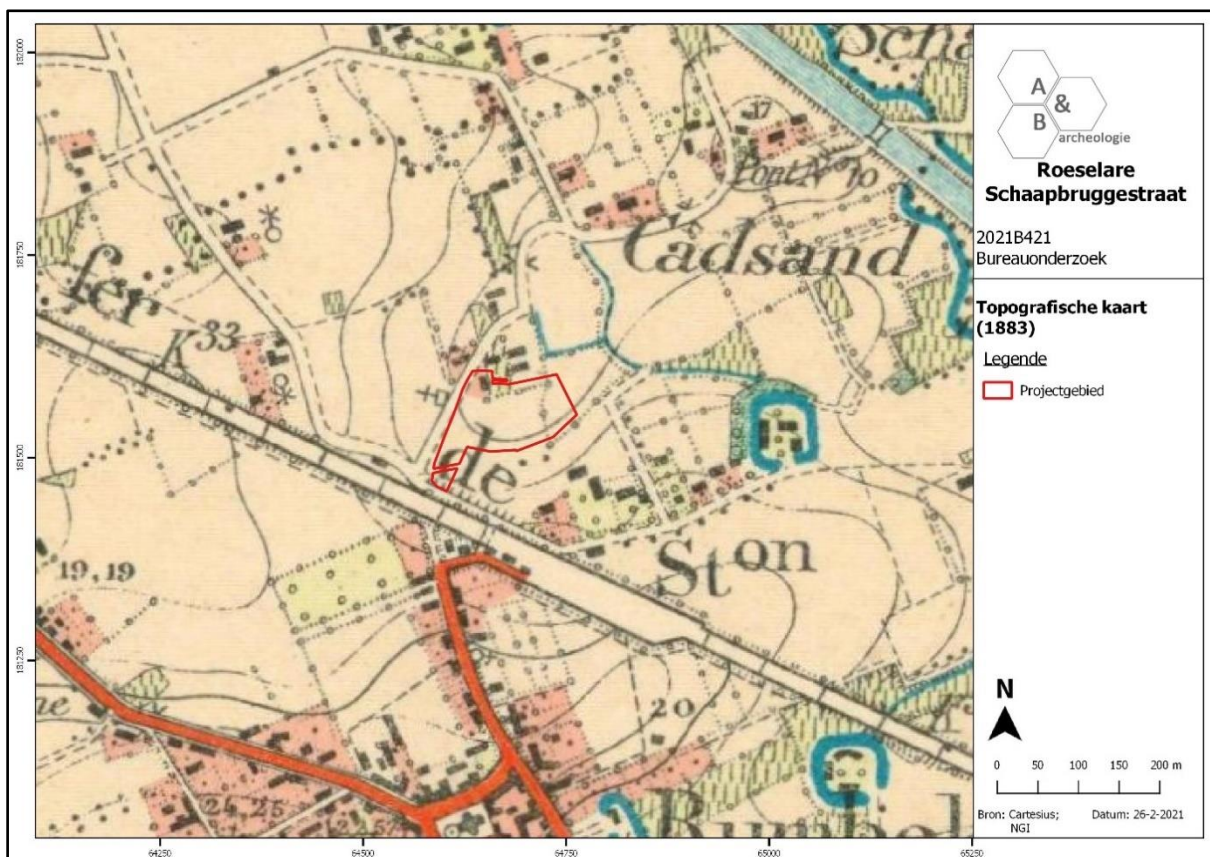
Figuur 23 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).



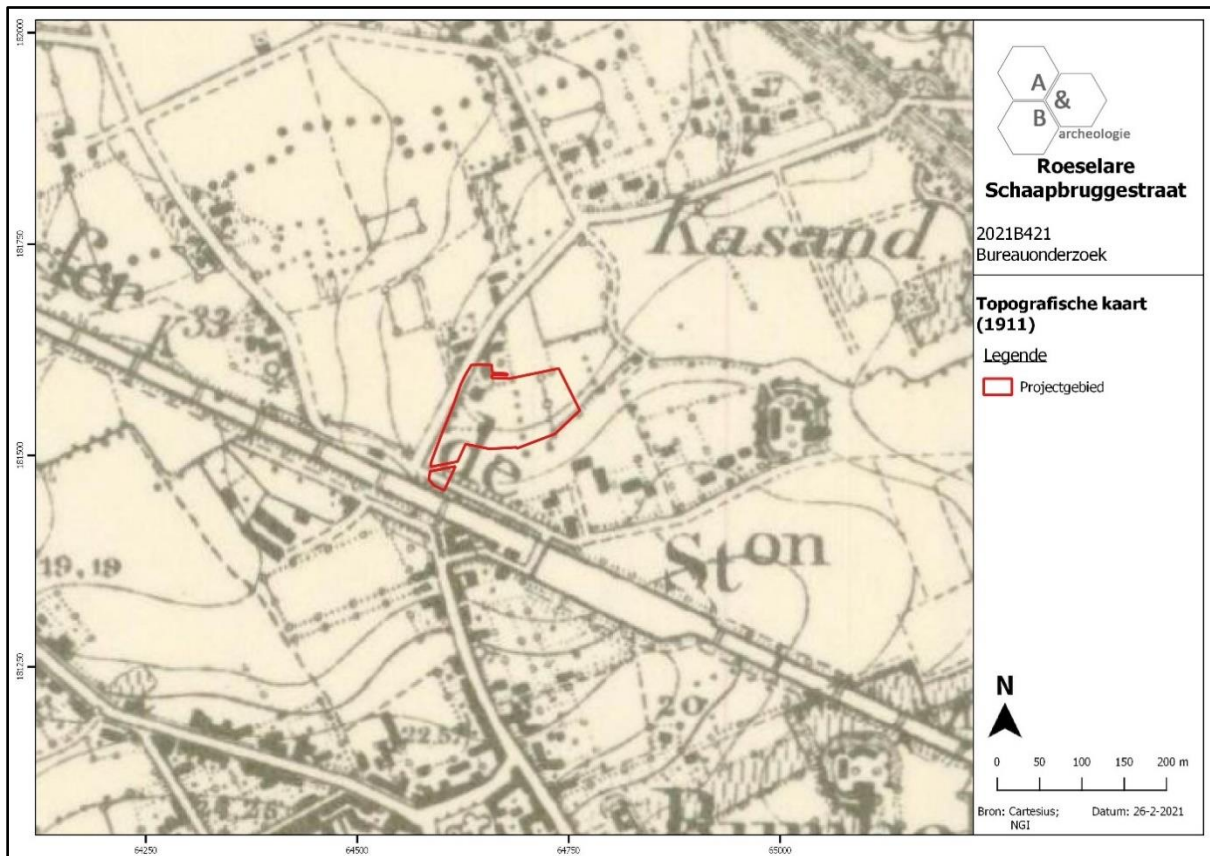
Figuur 24 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).



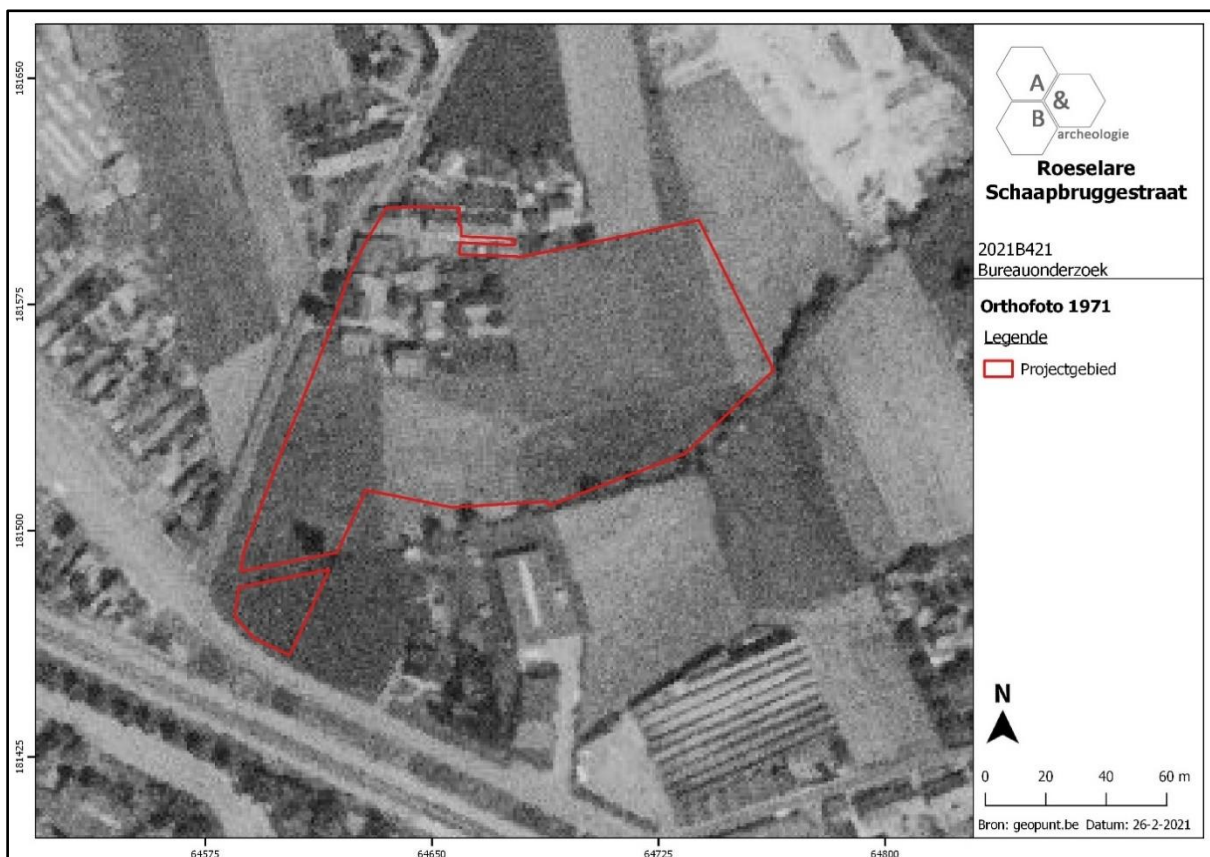
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1861 (bron: cartesius.be en NGI).



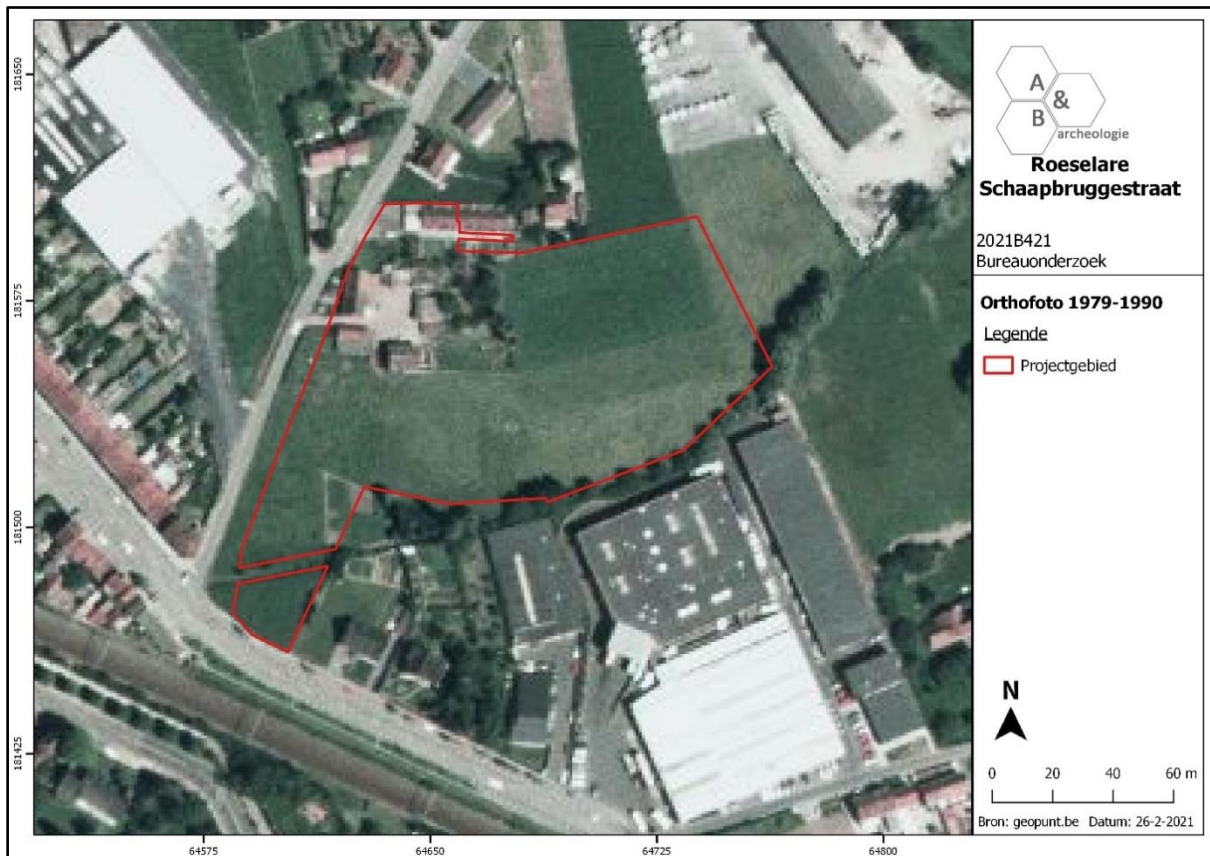
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).



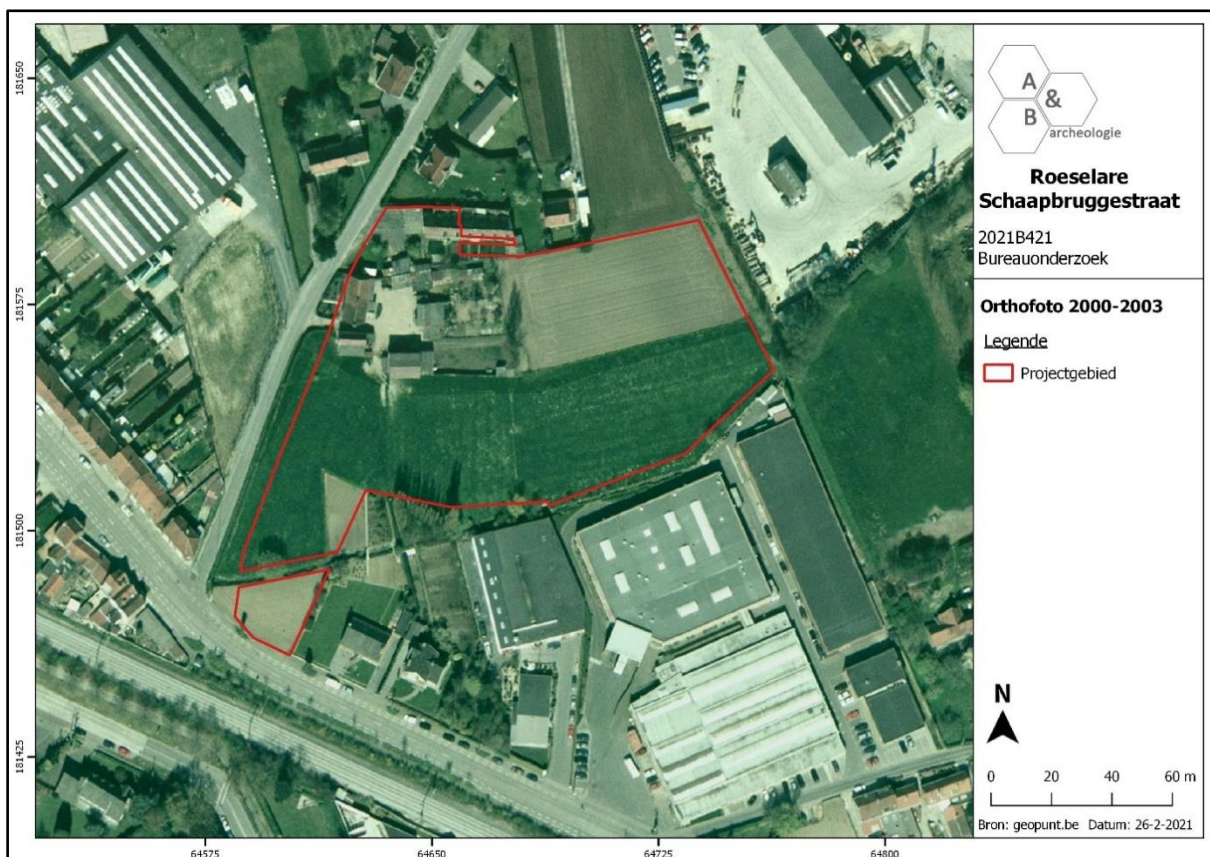
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).



Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).



Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).



Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

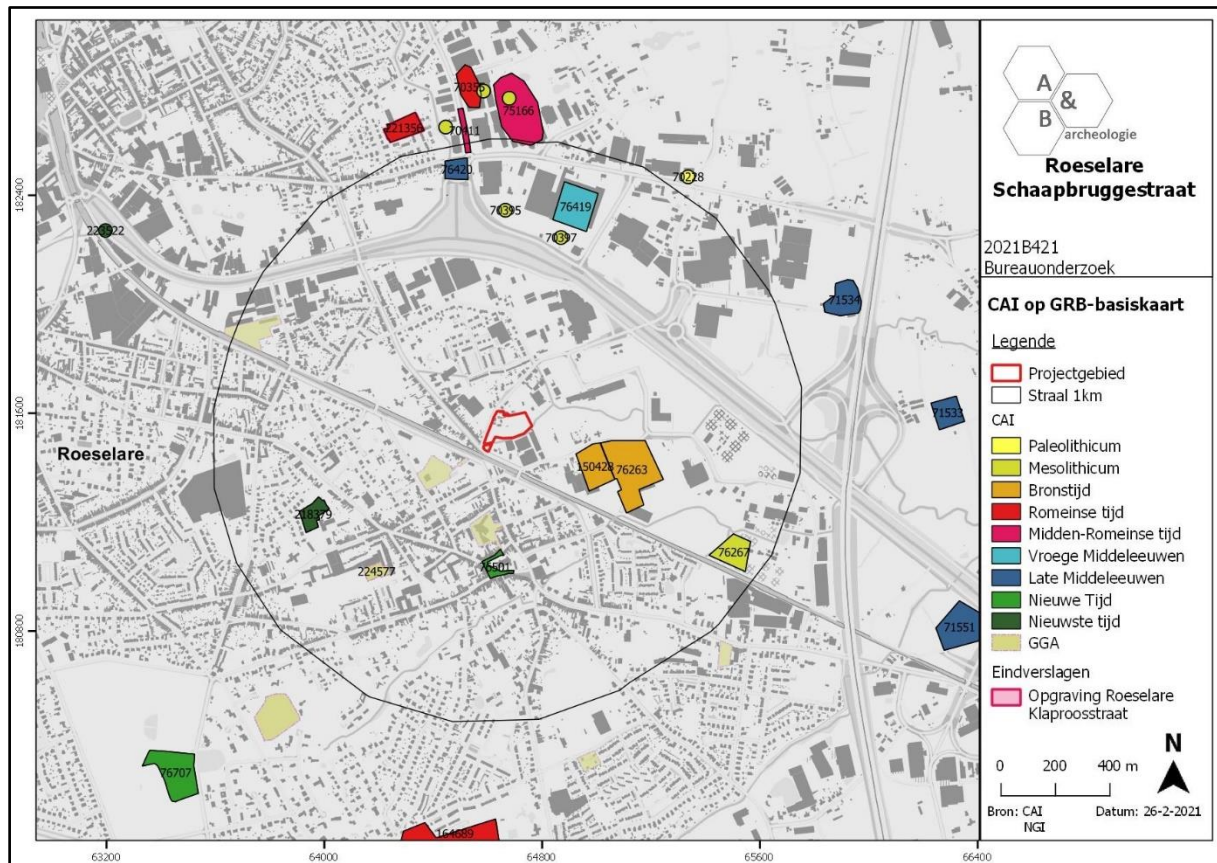
2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden er in de buurt van het plangebied een aantal archeologische locaties aangeduid. Zeer relevant daarbij is een grootschalig onderzoek dat ca. 15 jaar geleden is uitgevoerd op het huidige bedrijventerrein ten zuiden van de Mandelstraat, ca. 500m ten oosten van het plangebied en net ten noorden van de Regenbeek. Bij dit onderzoek (proefsleuven en deels opgraving) werd een meerperiodensite met o.a. 2 grafheuvels uit de bronstijd, een micro-depressie met meer dan 1000 scherven uit de vroege en midden-bronstijd, Karolingische bewoning (huisplattegronden, spiekers, waterputten) en bewoning uit de volle middeleeuwen aangetroffen (CAI Locaties 76263 en 150428). Een interimrapport van dit onderzoek is opgenomen in bijlage bij deze archeologienota; een finaal rapport ervan werd niet teruggevonden. Eerder waren op deze locatie al vondstenconcentraties uit het meso- en neolithicum gevonden. Verder naar het oosten werden op CAI Locatie 76267, net ten zuiden van de Regenbeek, een laat-mesolithische vondstenconcentratie bestaande Ca. 1729 lithische artefacten aangetroffen: meerdere trapezia, kerfresten, kernen, kernflanken en spitsen waaronder enkele voorwerpen uit Wommersomkwartsiet. Deze homogene collectie wijst mogelijk op een laat-mesolithische kampplaats.

Een recent sleuvenonderzoek aan de Sint-Blasiusstraat, ca. 300m ten zuidwesten van het plangebied, leverde geen sporen op (aangeduid als GGA op de CAI). Een terreinonderzoek in de wege nis rond de kerk van Rumbek e leverde enkele inhumatiegraven uit de 18^{de} eeuw op (CAI Locatie 76501). CAI Locatie 224577 betreft eveneens een proefsleuvenonderzoek zonder resultaten, terwijl resten van een 19^{de}-eeuwse hoeve bij een proefsleuvenonderzoek werden aangetroffen op CAI Locatie 218379.

Ca. 1km ten noorden van het plangebied zijn langsheen de Mandel ook een aantal archeologische sites gekend:

- CAI Locaties 70218, 70219, 70367, 70395, 70397: veldkarteringen waarbij lithische artefacten uit het mesolithicum zijn aangetroffen (op locaties 70218 en 70219 ook neolithisch materiaal)
- CAI Locatie 70355: vondstenconcentratie van Romeins materiaal (aardewerk, imbrices en tegulae) uit de 2^{de} eeuw en eerste helft 3^{de} eeuw
- CAI Locatie 75166: opgraving waarbij sporen uit de midden-Romeinse tijd zijn aangetroffen: een artisanale zone met een kuil met concentratie van metaalslakken, in verband te brengen met koperverwerking (reiniging en legering); mogelijk een Romeinse houtbouw met grachtjes en greppels (8 x 7m) en een gebouw met uitgegraven vloerniveau; een vierpostenspieker; 5 eikenhouten waterputten
- CAI Locatie 76419: vondstenconcentratie vroeg-middeleeuws aardewerk
- CAI Locatie 76420: voormalige laatmiddeleeuwse site met walgracht



Figuur 31 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- De oudste vermelding van Rumbeke dateert uit de 12^{de} eeuw. Hoe het plangebied er in deze periode en in de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein te situeren in het zuiden van de wijk Kasant – mogelijk afgeleid van een stuk land genaamd 't Caeslant. De Schaapbruggestraat is herkenbaar, alsook de loop van de Mandellaan ten westen ervan; het deel ten zuidoosten ervan zal later gewijzigd worden bij de aanleg van de spoorweg Kortrijk-Roeselare. De dorpskern van Rumbeke ligt wat meer naar het zuiden, en wordt door landbouwgronden gescheiden van de wijk Kasant. Het plangebied is in het noorden bebouwd met 3 losstaande gebouwen, gelegen naast en in een boomgaard, met ten zuiden enkele landbouwgronden. Ook op de 19^{de}-eeuwse kaarten is de bebouwing in het noorden te zien, iets meer in detail. Afgaande op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 betreft het een 4-tal gebouwen aan de Schaapbruggestraat, waarvan minstens 2 gebouwen onderverdeeld lijken in aparte (kleine) wooneenheden. Op deze kaart is het originele verloop van de Mandellaan ten zuiden van het plangebied nog te zien, op de iets latere Poppkaart en Vandermaelenkaart is de spoorweg aangelegd en het stratennet ten zuiden van het terrein gewijzigd. Het terrein heeft evenwel nog dezelfde invulling: enkel bebouwing in het noordwesten, de rest van het plangebied is onbebouwd. De topografische kaarten van tweede helft 19^{de}-begin 20^{ste} eeuw tonen een gelijkaardig beeld, weliswaar met een iets andere gebouwconfiguratie. Op de kaart van 1861 wordt het kruisbeeld langs de straat reeds aangeduid. Opvallend is dat op geen enkele historische kaart de Kazandbeek wordt aangeduid. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie al herkenbaar. Ter hoogte van de huidige gebouwen – die niet dezelfde zijn als deze van de 18^{de}-19^{de}-eeuwse kaarten – kan enige bodemverstoring verondersteld worden, grootschalige bodemverstoringen lijken evenwel niet te hebben plaatsgevonden op het plangebied.

- Rumbeke kent een golvend landschap dat doorsneden wordt door drie waterlopen: de Mandel (ca. 750m ten noordoosten van het plangebied), de Babillebeek (ca. 1,5km ten zuiden) en de Regenbeek (ca. 600m ten zuiden). De Kazandbeek, die de grens vormt tussen het noordelijke en zuidelijke deel van het plangebied en verder naar het oosten ook de zuidelijke grens vormt, lijkt hier niet verder ten westen van de Schaapbruggestraat door te lopen. Verder naar het oosten loopt de beek nog eindje zuidoostwaarts evenwijdig met en net naast het Kanaal Roeselare-Leie (gegraven in de tweede helft van de 19^{de} eeuw) om dan in de Babillebeek uit te monden. Op het digitale hoogtemodel is te zien dat het terrein zich bevindt op overgangsgronden tussen de vallei van de Mandel in het oosten, en een hogere zuidwest-noordoost georiënteerde zandrug in het zuidwesten. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het plangebied tamelijk vlak is, met hogere zones ter hoogte van de bestaande bebouwing (+17,70 tot +18,00m TAW) en in het zuidwestelijke deel tegen de Schaapbruggestraat en de Mandellaan (+17,70 tot +18,30m TAW). Het weiland is gelegen op ca. +17,00 tot ca. +17,50m TAW. Op het hoogtemodel is er geen beekvallei te zien rond de Kazandbeek. Bodemkundig kan een matig natte tot matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte,

verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden. Ook op de bodemkaart is geen beekvallei te herkennen.

- In de omgeving gebeurden reeds een aantal archeologische onderzoeken, waarbij o.a. zo'n 500m ten oosten van het plangebied een meerperiodensite werd aangetroffen met o.a. 2 bronstijd grafcircels en bewoning uit de vroege en volle middeleeuwen. Ca. 1km naar het noorden is een Romeinse bewoningssite gekend. Recentere proefsleuvenonderzoek ten zuidwesten van het terrein leverden dan weer geen resultaat op. Langsheen de Mandel en de Regenbeek zijn ook vondstenconcentraties uit het meso- en neolithicum gekend.

- Afgaande op de bovenstaande gegevens, kan aan het plangebied een eerder hoge archeologische verwachting worden gegeven voor sites met grondsporen. Het schijnbaar ontbreken van grootschalige bodemverstoringen op het terrein, laat toe te veronderstellen dat eventuele sites een goede bewaring kunnen hebben. Hoewel momenteel gelegen aan de Kazandbeek, zijn er genoeg gegevens voorhanden (de bodemkaart, de geologische kaarten, het hoogtemodel, de historische kaarten) om te kunnen besluiten dat deze beek geen natuurlijke maar een (recent) gegraven waterloop is. Het terrein is gelegen op een niet-hellend terrein op ca. 600m van de dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop, waardoor deze locatie niet erg aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid in de steentijden; deze moet dicht bij de grotere waterlopen gezocht worden. Steentijd artefactensites worden dus niet verwacht op het terrein, bovendien zijn de bodemkundige eigenschappen eerder nefast voor bewaring van dergelijke sites.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De gebouwen worden gesloopt, het terrein wordt bouwrijp gemaakt en verkaveld in:

- enerzijds 6 bouwloten voor individuele woningen aan de straatzijde;
- anderzijds een bedrijfsverzamelgebouw bestaande uit 32 units centraal op het terrein.

Ter ontsluiting van het bedrijfsverzamelgebouw wordt een nieuwe wegenis aangelegd, die ten zuiden van de bouwlot 1 zal aansluiten op de Schaapbruggestraat. De bestaande erfdienstbaarheid in het noorden van het plangebied wordt afgeleid naar het zuiden en zal aansluiten op de nieuwe wegenis. Rond de woningen en rond het bedrijfsverzamelgebouw worden resp. tuinen en een groenzone aangelegd. De zuidwestelijke hoek van het noordelijke deel van het plangebied, en het zuidelijke deel van het plangebied, worden pas in een volgende fase ontwikkeld. Hier gebeuren op dit moment nog geen werken; deze percelen worden echter wel al mee opgenomen in de verkavelingsaanvraag en zullen later effectief worden bebouwd, waardoor ze ook worden behandeld in deze archeologienota. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden: het slopen van de huidige bebouwing, het rooien van de bestaande vegetatie, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen en het bedrijfsverzamelgebouw, de aanleg van tuinen, groenzones en verhardingen, enz. Ook het verkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Er vinden ook werken plaats in de 5m brede zone naast de Kazandbeek (inrichten groenzones) en in een latere fase ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied. Er moet dus van uitgegaan worden dat de verkaveling een diepgaande impact heeft op het totale plangebied van 12 922m² groot.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting voor sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken kunnen een impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving, waarvan reeds enkele belangrijke archeologische gegevens aan het licht zijn gekomen. Bovendien is er niet zo veel vrije ruimte over in de omgeving, wat betekent dat archeologisch onderzoek uitgevoerd op de schaarse open ruimte betekenisvol kan zijn voor de terreinen rondom het plangebied. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, na het slopen van de gebouwen.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet noodzakelijk om uit te voeren. Het terrein heeft geen verhoogd potentieel voor *in situ* steentijd artefactensites. De graad van verstoring en de exacte bodemopbouw kan nagegaan worden bij het proefsleuvenonderzoek, dat wel wordt geadviseerd.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

De oudste vermelding van Rumbeke dateert uit de 12^{de} eeuw. Hoe het plangebied er in deze periode en in de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein te situeren in het zuiden van de wijk Kasant – mogelijk afgeleid van een stuk land genaamd 't Caeslant. De Schaapbruggestraat is herkenbaar, alsook de loop van de Mandellaan ten westen ervan; het deel ten zuidoosten ervan zal later gewijzigd worden bij de aanleg van de spoorweg Kortrijk-Roeselare. De dorpskern van Rumbeke ligt wat meer naar het zuiden, en wordt door landbouwgronden gescheiden van de wijk Kasant. Het plangebied is in het noorden bebouwd met 3 losstaande gebouwen, gelegen naast en in een boomgaard, met ten zuiden enkele landbouwgronden. Ook op de 19^{de}-eeuwse kaarten is de bebouwing in het noorden te zien, iets meer in detail. Afgaande op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 betreft het een 4-tal gebouwen aan de Schaapbruggestraat, waarvan minstens 2 gebouwen onderverdeeld lijken in aparte (kleine) wooneenheden. Op deze kaart is het originele verloop van de Mandellaan ten zuiden van het plangebied nog te zien, op de iets latere Poppkaart en Vandermaelenkaart is de spoorweg aangelegd en het stratennet ten zuiden van het terrein gewijzigd. Het terrein heeft evenwel nog dezelfde invulling: enkel bebouwing in het noordwesten, de rest van het plangebied is onbebouwd. De topografische kaarten van tweede helft 19^{de}-begin 20^{ste} eeuw tonen een gelijkaardig beeld, weliswaar met een iets andere bouwconfiguratie. Op de kaart van 1861 wordt het kruisbeeld langs de straat reeds aangeduid. Opvallend is dat op geen enkele historische kaart de Kazandbeek wordt aangeduid. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie al herkenbaar. Ter hoogte van de huidige gebouwen – die niet dezelfde zijn als deze van de 18^{de}-19^{de}-eeuwse kaarten – kan enige bodemverstoring verondersteld worden, grootschalige bodemverstoringen lijken evenwel niet te hebben plaatsgevonden op het plangebied.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Zie hierboven.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van enkel het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De gebouwen worden gesloopt, het terrein wordt bouwrijp gemaakt en verkaveld in:

- enerzijds 6 bouwloten voor individuele woningen aan de straatzijde;
- anderzijds een bedrijfsverzamelgebouw bestaande uit 32 units centraal op het terrein.

Ter ontsluiting van het bedrijfsverzamelgebouw wordt een nieuwe wegnis aangelegd, die ten zuiden van de bouwlot 1 zal aansluiten op de Schaapbruggestraat. De bestaande erfdienstbaarheid in het noorden van het plangebied wordt afgeleid naar het zuiden en zal aansluiten op de nieuwe wegnis.

Rond de woningen en rond het bedrijfsverzamelgebouw worden resp. tuinen en een groenzone aangelegd. De zuidwestelijke hoek van het noordelijke deel van het plangebied, en het zuidelijke deel van het plangebied, worden pas in een volgende fase ontwikkeld. Hier gebeuren op dit moment nog geen werken; deze percelen worden echter wel al mee opgenomen in de verkavelingsaanvraag en zullen later effectief worden bebouwd, waardoor ze ook worden behandeld in deze archeologienota. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden: het slopen van de huidige bebouwing, het rooien van de bestaande vegetatie, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen en het bedrijfsverzamelgebouw, de aanleg van tuinen, groenzones en verhardingen, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Er vinden ook werken plaats in de 5m brede zone naast de Kazandbeek (inrichten groenzones) en in een latere fase ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied. Er moet dus van uitgegaan worden dat de verkaveling een diepgaande impact heeft op het totale plangebied van 12 922m² groot.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringzones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Rumbeke Schaapbruggestraat (deelgemeente van Roeselare, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, ca. 12 922m² groot, heeft een onregelmatige vorm en bestaat uit een groot noordelijk deel (ca. 12 412m²) en een klein zuidelijk deel (ca. 510m²). De 2 delen worden van elkaar gescheiden door de (ingebuisde) Kazandbeek, die in het zuidoosten ook de grens van het plangebied vormt. Langs deze beek is er aan beide zijden een erfdiensbaarheid van 5m breed voorzien om de beek te kunnen onderhouden. Ten westen grenst het terrein aan de Schaapbruggestraat, die in het zuidwesten uitkomt in de Mandellaan. Het terrein is grotendeels in gebruik als weiland, wel zijn in de noordwestelijke hoek meerdere gebouwen (huizen, loodsen, stallen, garageboxen) en verharde zones aanwezig, met aan de straatzijde een opvallend kruisbeeld. Verspreid staan er enkele bomen. Ook een noorden, tussen de huidige gebouwen, is er een erfdiensbaarheid aanwezig, een strook van 2,25m breed ter ontsluiting naar de Schaapbruggestraat van een woning net ten noorden van het plangebied.

De oudste vermelding van Rumbeke dateert uit de 12^{de} eeuw. Hoe het plangebied er in deze periode en in de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein te situeren in het zuiden van de wijk Kasant – mogelijk afgeleid van een stuk land genaamd 't Caeslant. De Schaapbruggestraat is herkenbaar, alsook de loop van de Mandellaan ten westen ervan; het deel ten zuidoosten ervan zal later gewijzigd worden bij de aanleg van de spoorweg Kortrijk-Roeselare. De dorpskern van Rumbeke ligt wat meer naar het zuiden, en wordt door landbouwgronden gescheiden van de wijk Kasant. Het plangebied is in het noorden bebouwd met 3 losstaande gebouwen, gelegen naast en in een boomgaard, met ten zuiden enkele landbouwgronden. Ook op de 19^{de}-eeuwse kaarten is de bebouwing in het noorden te zien, iets meer in detail. Afgaande op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 betreft het een 4-tal gebouwen aan de Schaapbruggestraat, waarvan minstens 2 gebouwen onderverdeeld lijken in aparte (kleine) wooneenheden. Op deze kaart is het originele verloop van de Mandellaan ten zuiden van het plangebied nog te zien, op de iets latere Poppkaart en Vandermaelenkaart is de spoorweg aangelegd en het stratennet ten zuiden van het terrein gewijzigd. Het terrein heeft evenwel nog dezelfde invulling: enkel bebouwing in het noordwesten, de rest van het plangebied is onbebouwd. De topografische kaarten van tweede helft 19^{de}-begin 20^{ste} eeuw tonen een gelijkaardig beeld, weliswaar met een iets andere gebouwconfiguratie. Op de kaart van 1861 wordt het kruisbeeld langs de straat reeds aangeduid. Opvallend is dat op geen enkele historische kaart de Kazandbeek wordt aangeduid. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie al herkenbaar. Ter hoogte van de huidige gebouwen – die niet dezelfde zijn als deze van de 18^{de}-19^{de}-eeuwse kaarten – kan enige bodemverstoring verondersteld worden, grootschalige bodemverstoringen lijken evenwel niet te hebben plaatsgevonden op het plangebied.

Rumbeke kent een golvend landschap dat doorsneden wordt door drie waterlopen: de Mandel (ca. 750m ten noordoosten van het plangebied), de Babillebeek (ca. 1,5km ten zuiden) en de Regenbeek (ca. 600m ten zuiden). De Kazandbeek, die de grens vormt tussen het noordelijke en zuidelijke deel van het plangebied en verder naar het oosten ook de zuidelijke grens vormt, lijkt hier niet verder ten westen van de Schaapbruggestraat door te lopen. Verder naar het oosten loopt de beek nog eindje zuidoostwaarts evenwijdig met en net naast het Kanaal Roeselare-Leie (gegraven in de tweede helft van de 19^{de} eeuw) om dan in de Babillebeek uit te monden. Op het digitale hoogtemodel is te zien dat het terrein zich bevindt op overgangsgronden tussen de vallei van de Mandel in het oosten, en een hogere zuidwest-noordoost georiënteerde zandrug in het zuidwesten. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het plangebied tamelijk vlak is, met hogere zones ter hoogte van de bestaande bebouwing (+17,70 tot +18,00m TAW) en in het zuidwestelijke deel tegen de Schaapbruggestraat en de Mandellaan (+17,70 tot +18,30m TAW). Het weiland is gelegen op ca. +17,00 tot ca. +17,50m TAW. Op het hoogtemodel is er geen beekvallei te zien rond de Kazandbeek. Bodemkundig kan een matig natte tot matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden. Ook op de bodemkaart is geen beekvallei te herkennen.

In de omgeving gebeurden reeds een aantal archeologische onderzoeken, waarbij o.a. zo'n 500m ten oosten van het plangebied een meerperiodensite werd aangetroffen met o.a. 2 bronstijd grafcircels en bewoning uit de vroege en volle middeleeuwen. Ca. 1km naar het noorden is een Romeinse bewoningssite gekend. Recentere proefsleuvenonderzoek ten zuidwesten van het terrein leverden dan weer geen resultaat op. Langsheen de Mandel en de Regenbeek zijn ook vondstenconcentraties uit het meso- en neolithicum gekend. Afgaande op de bovenstaande gegevens, kan aan het plangebied een eerder hoge archeologische verwachting worden gegeven voor sites met grondsporen. Het schijnbaar ontbreken van grootschalige bodemverstoringen op het terrein, laat toe te veronderstellen dat eventuele sites een goede bewaring kunnen hebben. Hoewel momenteel gelegen aan de Kazandbeek, zijn er genoeg gegevens voorhanden (de bodemkaart, de geologische kaarten, het hoogtemodel, de historische kaarten) om te kunnen besluiten dat deze beek geen natuurlijke maar een (recent) gegraven waterloop is. Het terrein is gelegen op een niet-hellend terrein op ca. 600m van de dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop, waardoor deze locatie niet erg aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid in de steentijden; deze moet dichterbij de grotere waterlopen gezocht worden. Steentijd artefactensites worden dus niet verwacht op het terrein, bovendien zijn de bodemkundige eigenschappen eerder nefast voor bewaring van dergelijke sites.

De gebouwen worden gesloopt, het terrein wordt bouwrijp gemaakt en verkaveld in:

- enerzijds 6 bouwloten voor individuele woningen aan de straatzijde;
- anderzijds een bedrijfsverzamelgebouw bestaande uit 32 units centraal op het terrein.

Ter ontsluiting van het bedrijfsverzamelgebouw wordt een nieuwe wegenis aangelegd, die ten zuiden van de bouwlot 1 zal aansluiten op de Schaapbruggestraat. De bestaande erfdienstbaarheid in het noorden van het plangebied wordt afgeleid naar het zuiden en zal aansluiten op de nieuwe wegenis. Rond de woningen en rond het bedrijfsverzamelgebouw worden resp. tuinen en een groenzone aangelegd. De zuidwestelijke hoek van het noordelijke deel van het plangebied, en het zuidelijke deel van het plangebied, worden pas in een volgende fase ontwikkeld. Hier gebeuren op dit moment nog geen werken; deze percelen worden echter wel al mee opgenomen in de verkavelingsaanvraag en

zullen later effectief worden bebouwd, waardoor ze ook worden behandeld in deze archeologienota. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden: het slopen van de huidige bebouwing, het rooien van de bestaande vegetatie, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen en het bedrijfsverzamelgebouw, de aanleg van tuinen, groenzones en verhardingen, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Er vinden ook werken plaats in de 5m brede zone naast de Kazandbeek (inrichten groenzones) en in een latere fase ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied. Er moet dus van uitgegaan worden dat de verkaveling een diepgaande impact heeft op het totale plangebied van 12 922m² groot.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting voor sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken kunnen een impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving, waarvan reeds enkele belangrijke archeologische gegevens aan het licht zijn gekomen. Bovendien is er niet zo veel vrije ruimte over in de omgeving, wat betekent dat archeologisch onderzoek uitgevoerd op de schaarse open ruimte betekenisvol kan zijn voor de terreinen rondom het plangebied. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, na het slopen van de gebouwen.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek, de modaliteiten hiervan worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.com/maps/>
- <https://www.molenechos.org/molen.php?nummer=825>
- <https://oar.onroenderfgoed.be/item/2549>

6. Bijlages

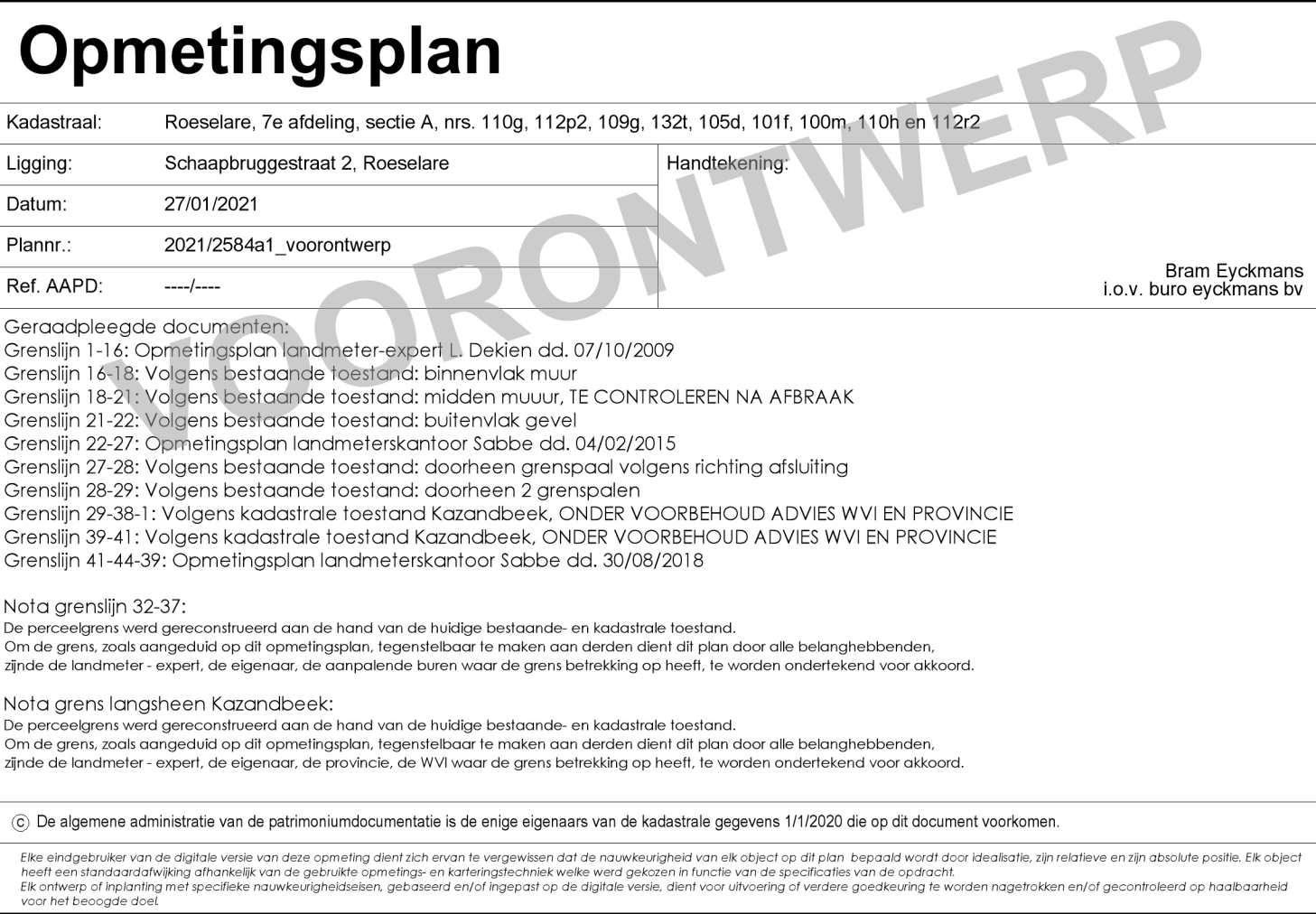
- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Beeld op het noordelijk deel van het plangebied gezien vanuit het westen (bron: https://www.google.com/maps/).	8
Figuur 3 Zicht op het kruisbeeld aan het zuidelijke gebouw langsheen de Schaapbruggestraat (bron: https://www.google.com/maps/).	8
Figuur 4 Beeld op het uiterst noordelijk deel van het plangebied gezien vanuit het westen, met zicht op de garageboxen en grindverharding (bron: https://www.google.com/maps/).	8
Figuur 5 Beeld op het plangebied gezien vanuit de Mandellaan in het zuiden, met in de voorgrond het zuidelijk deel van het terrein en links de Schaapbruggestraat (bron: https://www.google.com/maps/).	9
Figuur 6 Uitsnede uit het plan bestaande toestand, met focus op de bebouwing in de noordwestelijke hoek van het plangebied (bron: initiatiefnemer). Links de Schaapbruggestraat, in het geel het plangebied en de aanwezige gebouwen, in het grijs de gebouwen die niet tot het plangebied behoren, met de strook erfdienstbaarheid dubbel gearceerd die dient als uitweg voor deze 'grijze' gebouwen.	9
Figuur 7 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	11
Figuur 8 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	11
Figuur 9 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	12
Figuur 10 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 11 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	13
Figuur 12 Zicht op de bodemgebruikkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	14
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	15
Figuur 14 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	15
Figuur 15 Beeld op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 16 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	17
Figuur 17 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	18
Figuur 18 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	18
Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	19
Figuur 20 Benaderende situering van het plangebied in de wijk Kasant, ten noorden van de dorpskern van Rumbeke en ten oosten van de kern van Roeselare (bron: geopunt.be).	21
Figuur 21 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied, de projectie moet iets naar het noordwesten opschuiven (bron: geopunt.be).	22
Figuur 22 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	22
Figuur 23 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).	23
Figuur 24 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	23
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1861 (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).	25

Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	25
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 31 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).....	28

Bijlagen:

- Plan bestaande toestand, ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).
- Interimrapport archeologisch onderzoek bedrijventerrein Mandelstraat (bron: <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/2549>).





Implantingsplan
schaal 1:200

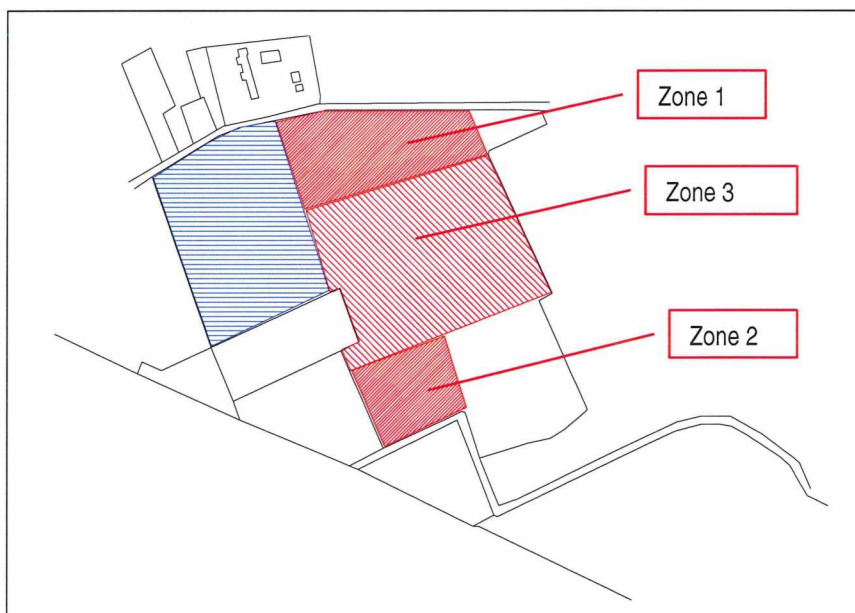
Project Archeologie Mandelstraat Roeselare – Rumbeke



Archeologisch onderzoek bedrijventerrein Mandelstraat – fase 1

Sinds november 2005 wordt archeologisch onderzoek uitgevoerd op het aan te leggen bedrijventerrein langs de Mandelstraat te Roeselare (Rumbeke). Dit onderzoek is mogelijk dankzij een samenwerking tussen verschillende partners. Enerzijds is er het stadsbestuur van Roeselare, dat instaat voor de personeelskosten (1 archeoloog, 1 archeologisch tekenaar, 2 arbeiders). Anderzijds is er de materiële en personele ondersteuning vanuit het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) en de Afdeling Monumenten en Landschappen (AML) van de Vlaamse Gemeenschap. De kosten voor de graafmachine worden door de West-Vlaamse Intercommunale (WVI) voor haar rekening genomen.

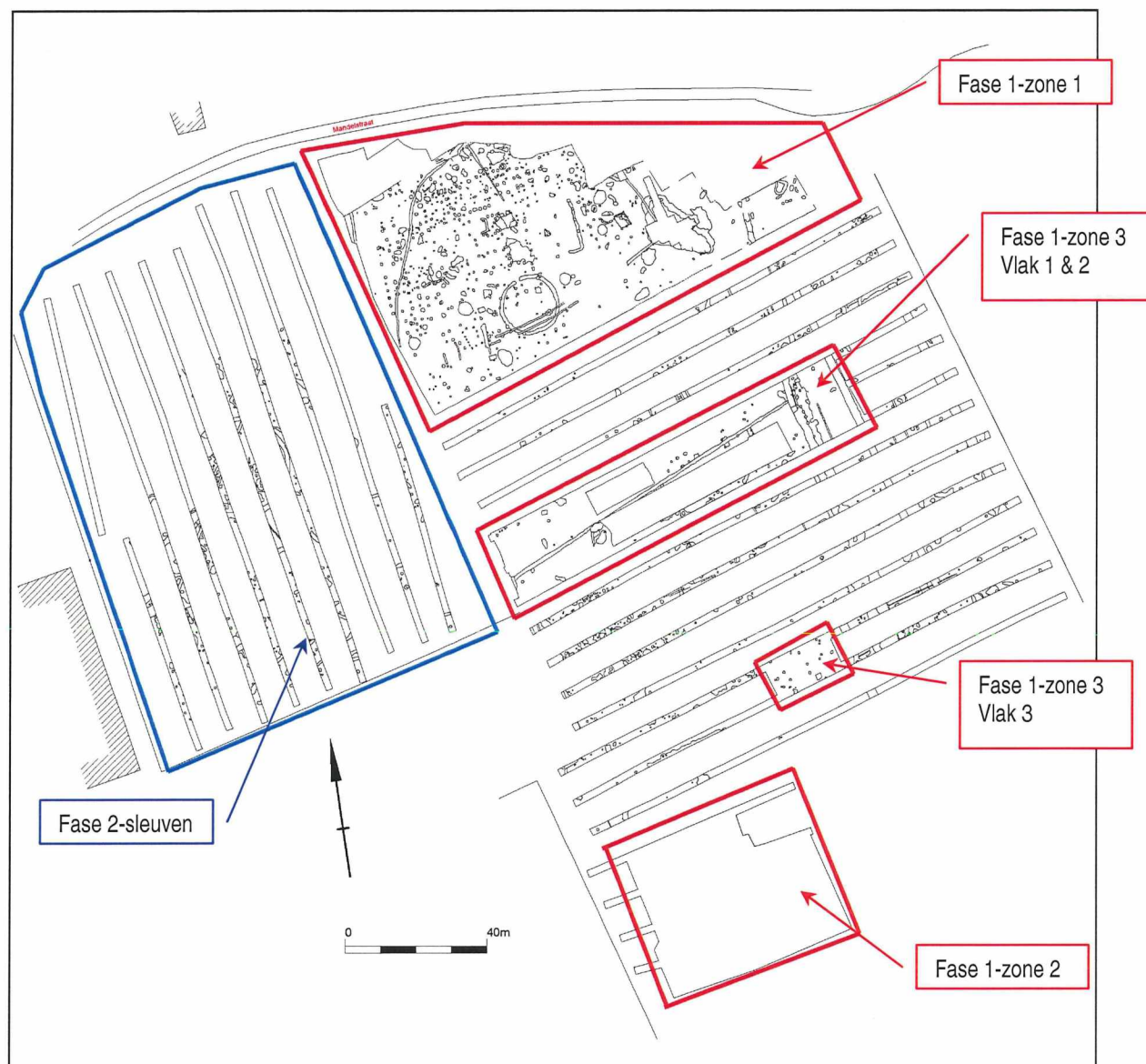
Bij de aanvang van de werkzaamheden werd het te onderzoeken terrein opgedeeld in 2 grote stukken, fase 1 en fase 2. Fase 1 omvat het oostelijk deel (rood gearceerd op onderstaand kaartje) van de site en was en is nog steeds het onderwerp van onderzoek, dit tot eind juli 2006.



Figuur 1: kaartje van terrein langs de Mandelstraat; rood gearceerd fase 1,
blauw gearceerd fase 2.

In eerste instantie werd op het terrein “fase 1” proefonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd. Op basis van de gegevens uit deze sleuven werd het terrein opgedeeld in drie zones (zoals aangegeven op het kaartje). De indeling werd gebaseerd op de dichtheid van de sporen die in het proefonderzoek werden opgemerkt. Zone 1 en 2 bleken beiden veelbelovende sporen te bevatten, terwijl de tussenliggende zone 3 veel minder archeologische sporen bevatte.

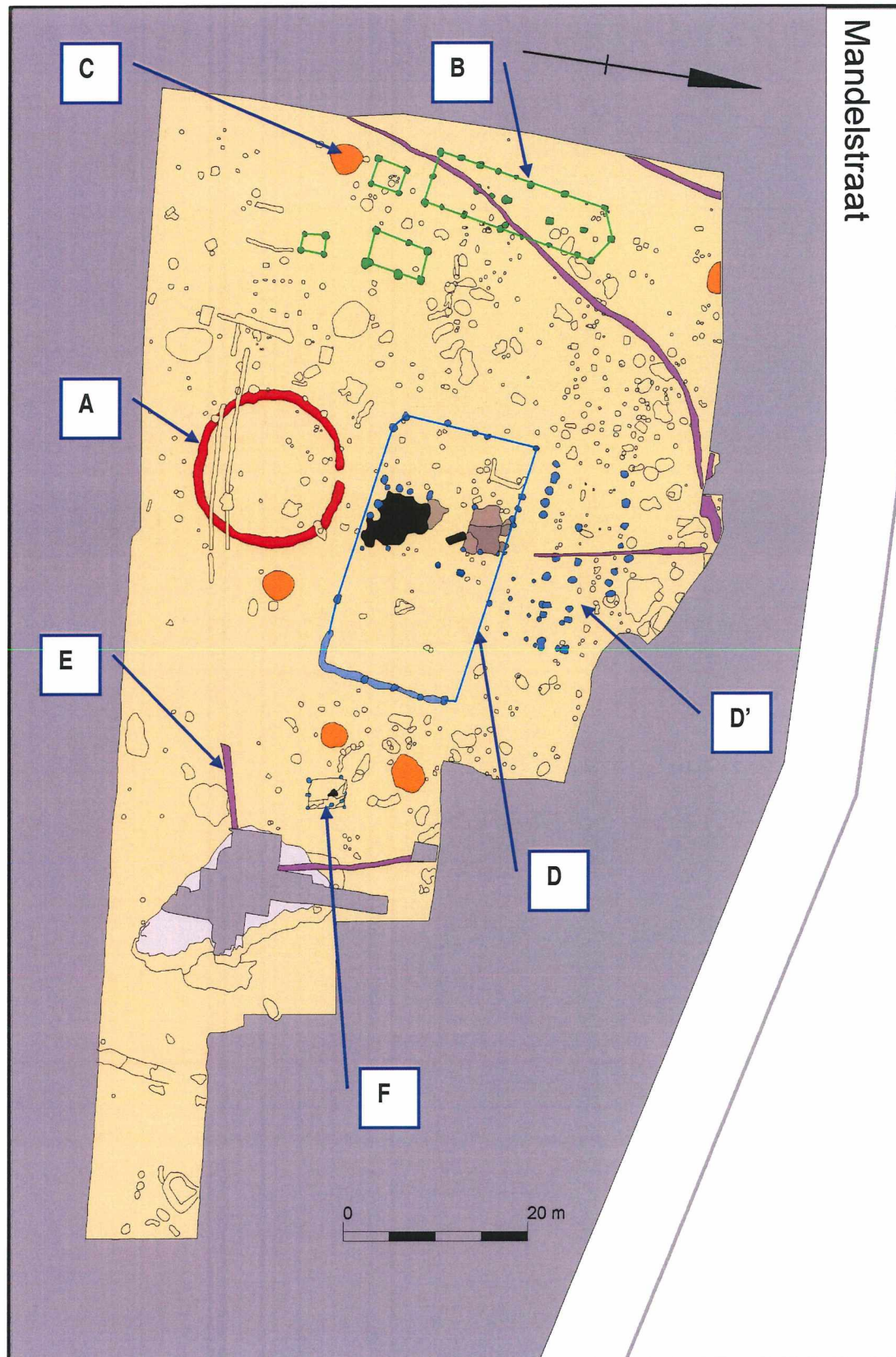
Er werd besloten om zones 1 en 2 integraal te onderzoeken, terwijl zone 3 verder verkend zou worden door middel van een aantal kleine onderzoeksvlakken. Voor het afwerken van “fase 1” is tijd voorzien tot eind juli 2006¹.



Figuur 2: detailplan van de site langs de Mandelstraat.

¹ In eerste instantie was tijd voorzien tot eind april 2006. Een hardnekkige winter en een slechte waterhuishouding op het terrein vormden de belangrijkste argumenten om deze termijn te verlengen tot eind juli 2006.

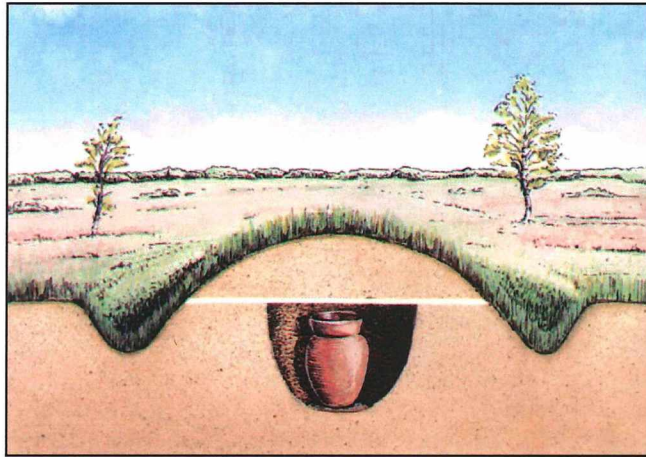
Een korte schets van de sporen die gedetermineerd en/of onderzocht werden:



Figuur 3: detailplan van onderzoek in zone1.

Zone 1:

- Een **circulaire gracht** (diameter ongeveer 16m) die op basis van typologie thuishoort in de Vroege- en Midden-Bronstijd (2000 - 1200 v.Chr.). Het gaat hier om een funerair monument opgetrokken voor het begraven van één of meerdere personen uit een lokale landbouwgemeenschap. Over West- en Oost-Vlaanderen zijn ongeveer een 1000-tal van deze monumenten gedocumenteerd via luchtfotografie (Universiteit Gent). Slechts een klein percentage hiervan werd al daadwerkelijk opgegraven. Het aantreffen van een dergelijke structuur in Rumbeke is opmerkelijk, aangezien deze nog niet gekend was via de luchtfotografie. Bovendien liggen dergelijke monumenten meestal in clusters (zogeheten grafvelden, doorgaans bestaand uit een vijftal cirkels in een lineair patroon). Als gevolg van de eeuwenlange menselijke activiteit op de site en de landbouw zijn zowel de heuvel als de eigenlijke



Figuur 4: reconstructie van een grafheuvel.

- graven van deze structuren verdwenen. Enkel de onderste helft van de cirkelvormige gracht is bewaard, zoals hier in Rumbeke. Opmerkelijk is de onderbreking in de noordelijke zijde van de gracht (figuur 3, A). De meeste gekende cirkels zijn omgeven door een volledige gracht. Vergelijkend onderzoek zal hier moeten uitwijzen wat hier juist de functie van is.
- Een reeks paalkuilen die duidelijk deel uitmaken van een groter geheel, een **tweeschepige constructie**, opgebouwd uit een reeks wandpalen, zonder standgreppel. Een ingang kan niet eenduidig aangetoond worden. Mogelijk spreken we hier over een woonstalhuis, vermoedelijk Karolingisch (800 – 1000 n.Chr.), maar ook inheems Romeins (0 - 400 n.Chr.) lijkt niet uitgesloten. De constructie meet ongeveer 20-25m lang bij 8-10m breed. De paalkuilen bevatten slechts af en toe een scherf en het leeuwendeel van de gerecupereerde stukken zijn atypisch en niet geschikt voor een snelle determinatie. Mogelijk kan detailonderzoek van de bakwijze en verschraving van de scherven meer duidelijkheid omtrent de datering scheppen. Naast het veronderstelde centrale gebouw werden nog 3 kleinere constructies opgemerkt: twee ervan bestaan uit vier palen, een derde uit zes palen. Het gaat hier waarschijnlijk om spijkers, schuurtjes voor graanopslag die op een platform boven de grond werden opgetrokken. Met het aantreffen van zowel het woonstalhuis als de schuurtjes krijgen we een klare kijk op een volledig woonerf. (figuur 3, B)
 - Bij het afgraven van de ploeglaag met behulp van de graafmachine werden een aantal grote zwartbruine ronde vlekken opgemerkt. Vier hiervan zijn zeker te determineren als **waterputten**, een vijfde blijft vooralsnog

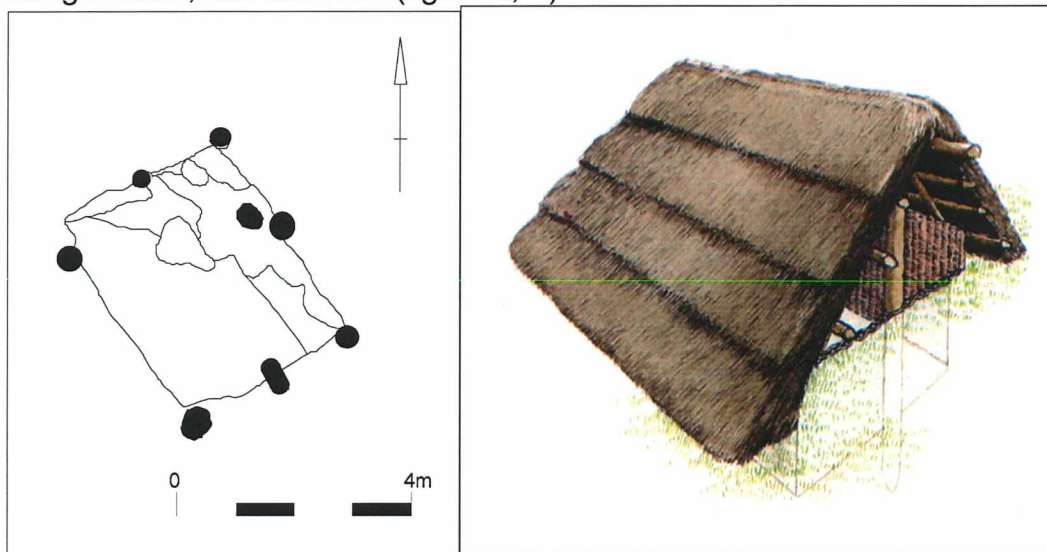
ongedetermineerd. Deze vijf structuren moeten nog verder onderzocht worden want ook al zijn de waterputten opgevuld en gedempt, ze blijven als het ware functioneren. Het zijn plaatsen waar het grondwater makkelijker aan de oppervlakte komt en kunnen dus niet zomaar uitgegraven worden. Het dient gezegd dat de natte eerste helft van 2006 het onderzoek van deze structuren niet bevorderde. In juli worden deze putten aangepakt, mogelijk met hulp van een kleine graafmachine uit de stedelijke werkplaatsen². Naar analogie met voorgaande opgravingen in de omgeving (cf. J. Goderis, Werkgroep Archeologie Roeselare) verwachten we dat de putten om en bij twee tot drie meter diep gaan, al dan niet met bewaarde houten beschoeiing. Qua datering kunnen we, op basis van de reeds ingezamelde scherven en vondsten stellen dat deze waterputten thuishoren op een woonerf zoals hierboven reeds beschreven. Het grote aantal van deze putten op dit kleine areaal kan verklaard worden door de relatief beperkte tijdspanne waarbinnen deze structuren bruikbaar zijn. Na enige tijd verzandden de putten (door de eigenheid van de bodem), waardoor de waterkwaliteit achteruit ging. Wanneer dit gebeurde ging men een nieuwe put aanleggen, in plaats van de oude te ruimen en te herstellen. De opgegeven putten bleven dan in gebruik als afvalput, wat ze voor ons archeologen zeer interessant maken. Bovendien zal het verdere onderzoek van de putten mogelijk bijkomende informatie opleveren over het uitzicht van het landschap van de site en de omgeving. Hiervoor zullen stalen voor pollenanalyse en macro-onderzoek van zaden en vruchten genomen worden. (figuur 3, C)

- Centraal in het opgravingsvlak van zone 1 werden een reeks paalkuilen en een aantal zwarte en grijze vlekken voorlopig geïnterpreteerd als een grote structuur (**woonhuis**), ongeveer O-W geïntereerd. Vermoedelijk gaat het hier om een grote constructie, opgebouwd uit palen en een standgreppel, onderverdeeld in een aantal functionele ruimtes. De donkere vlekken bevatten veel humeus materiaal, houtskool, houtfragmentjes, scherven en bouw materiaal. Het lijkt erop dat deze vlekken zogenaamde potstallen zijn, dit zijn verdiepte stallen binnenin de constructie, waar het vee kon worden gestald. De mest en het andere afval dat zich hierin ophoopte werd na verloop van tijd dan uitgeschept en op de akkers uitgevoerd. De omvang van de constructie laat ook vermoeden dat een groot deel van het gebouw als opslagschuur werd gebruikt. De omvang van de structuur wijst op veel opslag, wat een datering in de Volle Middeleeuwen aannemelijk maakt (1100 – 1300 n.Chr.). Het schervenmateriaal spreekt dit tot nog toe niet tegen. (figuur 3, D)
- Naast de grote structuur is nog een cluster van **paalkuilen** aangeduid die er mogelijk verband mee houdt. Of hier een tweede (aanleunende) constructie uit te reconstrueren valt is momenteel nog niet duidelijk, maar verder onderzoek zal dit moeten uitwijzen. (figuur 3, D')
- Het terrein van zone 1 wordt doorsneden door een reeks **grachten / greppels** die duidelijk verband houden met elkaar. We spreken voorlopig over een soort van perceleringssysteem dat waarschijnlijk gelijktijdig is met de centrale grote structuur (D), omdat de grachten deze begrenzen zonder ze te oversnijden. In

² Hierover is al mondeling overleg gepleegd met J. Denys van de Stedelijke Werkplaatsen Roeselare, maar een concrete planning moet nog worden opgemaakt.

de grachtvulling werden verschillende soorten scherven en ander materiaal aangetroffen, gaande van scherven uit de Middeleeuwse en de Karolingische periode, maar ook Romeinse dakpannen en silex. Veel van deze vondsten zijn mogelijk intrusief of geremaneëerd. (figuur 3, E)

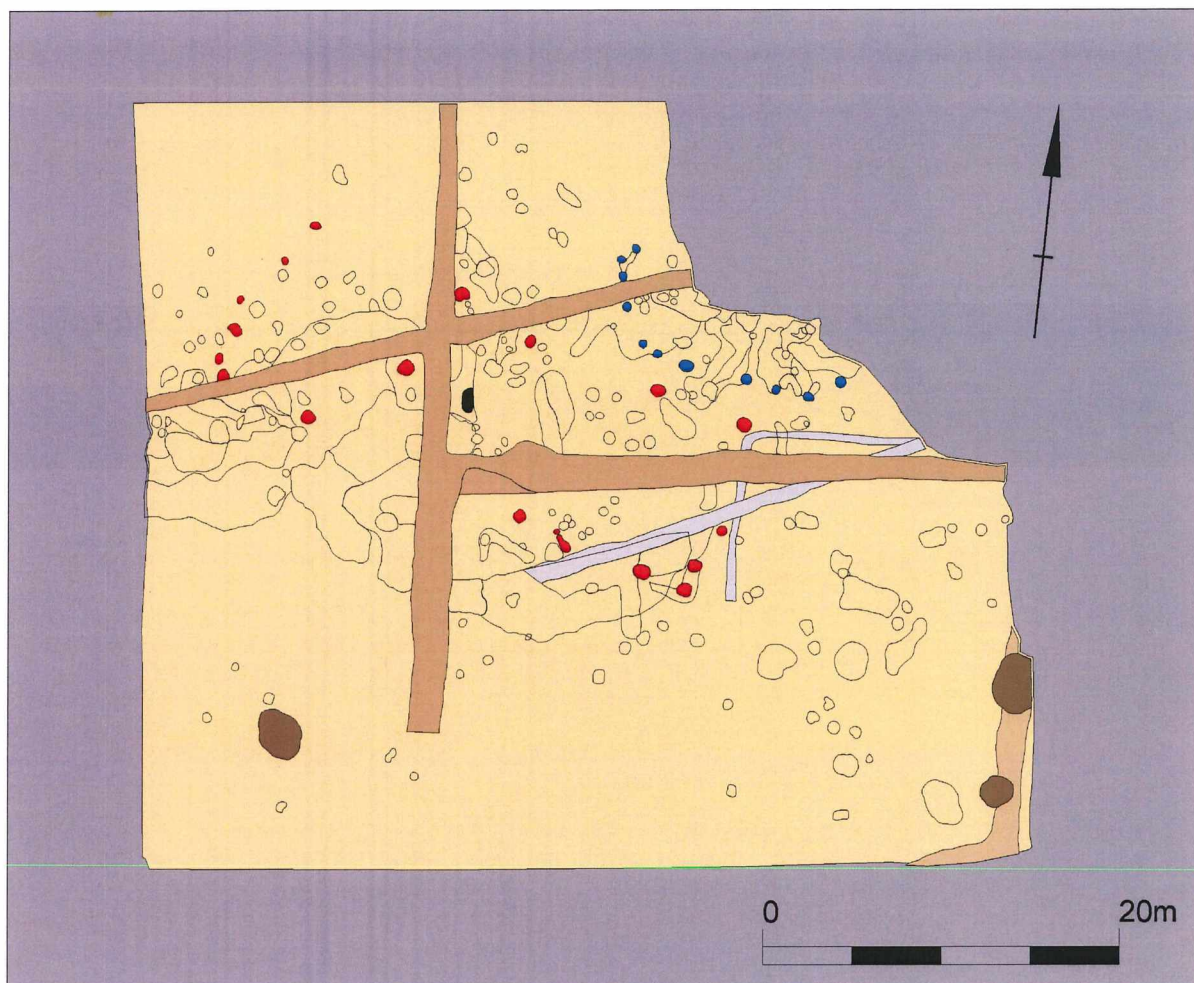
- Als laatste halen we hier een kleine structuur uit zone 1 aan, namelijk een **hutkom** (*Grubenhaus, fond de cabane*). Het gaat om een kleine constructie, ongeveer vierkant van vorm, met een reeks van paalkuilen. Het kan best vergeleken worden met een soort halfondergrondse ruimte, een soort van kelder. Hutkommen zijn op verschillende andere sites in binnen- en buitenland aangetroffen. Qua datering is er geen echte duidelijkheid, te meer omdat het exemplaar in Rumbeke nagenoeg geen determineerbaar schervenmateriaal bevatte. De functie van deze ruimtes wordt meestal omschreven als artisanale ruimte, waar vooral geweven en gesponnen werd. Op andere sites werden daadwerkelijk ook de resten van vermoedelijke weefgetouwen en spinschijfjes aangetroffen, hier dus niet. (figuur 3, F)



Figuur 5: detailplan van de hutkom met een reconstructietekening.

Zone 2:

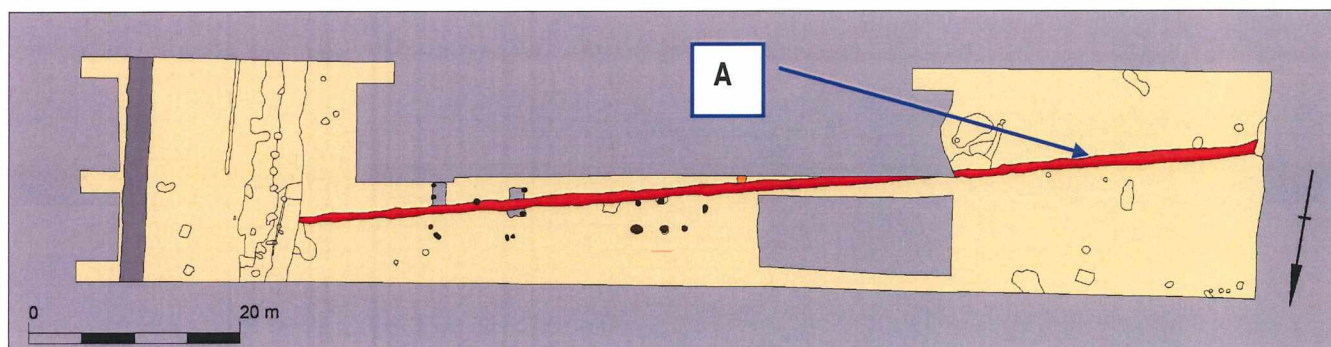
Het onderzoek in zone 2 is nog volop bezig. Een eerste blik op het grondplan maakt duidelijk dat centraal in deze zone een grote depressie aanwezig is, die vermoedelijk lang als een soort natte poel heeft open gelegen. Opmerkelijk is dat doorheen die depressie een kluwen aan paalsporen valt te onderscheiden. De mogelijkheid van het voorkomen van één of meerdere gebouwen opgetrokken uit palen kan niet worden uitgesloten. Links en rechts is al wat determineerbaar schervenmateriaal aangetroffen. Een aantal van deze scherven geeft aan dat er vermoedelijk sporen uit de Late IJzertijd aanwezig zijn (500 – 0 v.Chr.). Voorlopig is het onmogelijk hier meer informatie te geven. Aan de zuidelijke rand van zone 2 zijn ook een aantal grote ronde verstoringen opgemerkt. Nader onderzoek wees uit dat het om inslagputten van obussen uit de Eerste Wereldoorlog ging. Dit werd duidelijk aangetoond door de aanwezigheid van talrijke verwrongen stukken ijzer en fragmenten koper, afkomstig van de drijfbanden van de projectielen.



Figuur 6: detailplan zone 2.

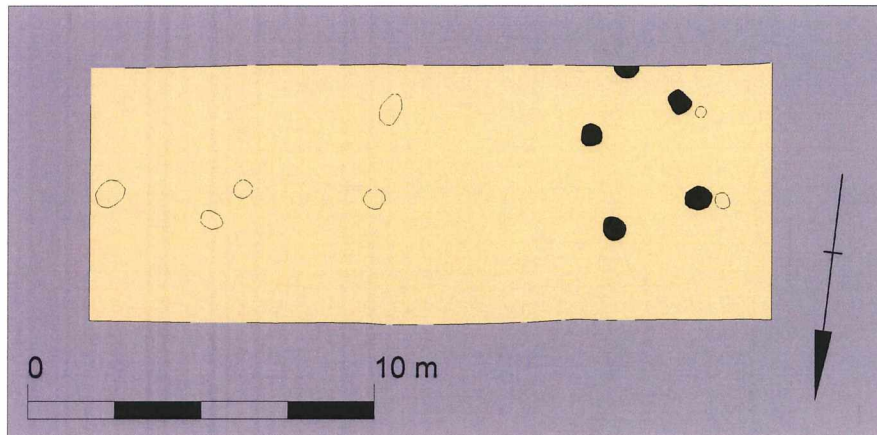
Zone 3:

Bij de aanvang van het archeologisch onderzoek was reeds duidelijk dat zone 3 een *off-site* gebied was: met andere woorden, de clusters van sporen bevonden zich in zones 1 en 2, terwijl in zone 3 enkel perifere structuren verwacht werden. Om dit te controleren werden een drietal kleinere vlakken opgegraven.



Figuur 7: detailplan van zone 3, vlakken 1 en 2.

De eerste twee vlakken werden in elkaars verlengde aangelegd omdat bij het afgraven een rechtlijnige gracht aangetroffen (figuur 7, A). De gracht werd op verschillende plaatsen onderzocht en naderhand volledig uitgegraven. Dit leverde een kleine collectie aan scherven en silexmateriaal op. De scherven laten toe de gracht toe te wijzen aan de Romeinse of de Vroegmiddeleeuwse periode. Naast de gracht werden een aantal paalkuilen opgemerkt die mogelijk de overblijfselen van kleine constructies vormden. Het gaat hier waarschijnlijk ook om schuurtjes.

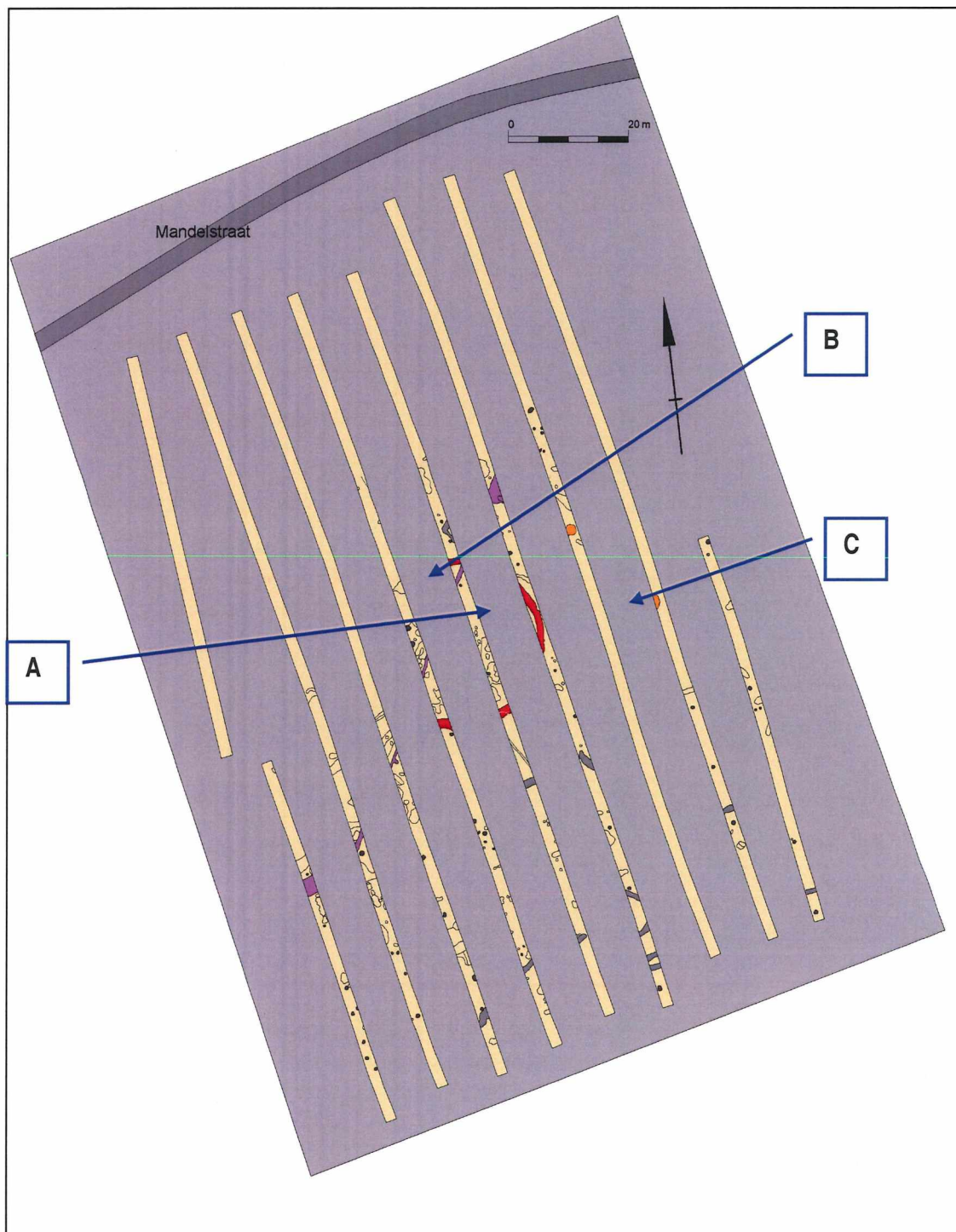


Figuur 8: detailplan van zone 3, vlak 3.

Vlak 3 van zone 3 leverde slechts vijf paalkuilen op die samen het grondplan vormden van wat opnieuw een schuurtje bleek te zijn. Ook hier werden wat scherven ingezameld, maar deze werden nog niet in detail bestudeerd.

Terreinevaluatie bedrijventerrein Mandelstraat – fase 2

In de loop van juni 2006 werd een proefonderzoek uitgevoerd op het areaal van fase 2 van het bedrijventerrein langs de Mandelstraat. Door middel van tien proefsleuven werd een beeld gevormd van het archeologische potentieel van dit terrein.



Figuur 9: plan van de proefsleuven in fase 2 met aanduiding van de belangrijkste sporen.

Wat onmiddellijk opviel bij het graven van de sleuven was het terreinverloop van de site. De noordelijke helft van de sleuven bestaat telkens uit waterzieke bodem, die bij de minste regenbui blank staat, terwijl de zuidelijke helft droog blijft. Dit wordt verklaard door de bodemgesteldheid van het terrein: de zuidelijke helft bestaat uit de verdwenen zandrug, die van nature beter gedraineerd is en wat hoger ligt. Het is ook op die zandrug dat de meeste sporen verwacht en aangetroffen werden.

- Een eerste structuur die opgemerkt werd is een circulaire gracht, hoogstwaarschijnlijk een gelijkaardig funerair monument als die opgegraven in zone 1 (figuur 9, A). Het gaat hier opnieuw om een exemplaar dat voordien niet opgemerkt was via luchtfotografische prospectie. Het is aannemelijk dat dit spoor in relatie staat tot de cirkel aangetroffen in fase 1. Verder onderzoek zal uitwijzen of beide cirkels onderdeel uitmaken van een grafveld uit de Vroege- en Midden-Bronstijd (2000 – 1200 v.Chr.). De detailstudie van deze structuur zal bijdragen tot de kennis van de grafcirkels in West- en Oost-Vlaanderen, zeker mocht blijken dat ook hier een onderbreking in de gracht kan aangetoond worden.
- Het terrein wordt doorsneden door een gracht die mogelijk aansluit op het grachtensysteem dat in zone 1 werd aangetroffen. Met andere woorden: het vermoedelijke perceleringssysteem kan uitgebreider zijn en blijft dan niet enkel tot zone 1 beperkt. (figuur 9, B) Er werden ook twee min of meer cirkelvormige zwartbruine vlekken aangetroffen die beide voorlopig als waterputten zijn bestempeld. (figuur 9, C) Ten zuiden van deze sporen, op de top van de zandrug, werden een drietal clusters van paalkuilen en greppeltjes aangetroffen. Deze worden hypothetisch geïnterpreteerd als fragmenten van constructies. Het betreft hier telkens archeologische aanwijzingen voor leven, werken en wonen van de mens uit het verleden.
Het aangetroffen woonareaal uit zone 1 strekt zich dus verder uit in Z-O richting. Onderzoek van volledige woonerven blijft eerder uitzondering dan regel en biedt dus ook nieuwe wetenschappelijke invalshoek. Een voorbeeld hiervan kan zijn: de ruimtelijke analyse van de verschillende erfonderdelen, wat ons een blik kan bieden op de wijze waarop onze voorouders hun leefwereld ervaarden en indeelden.

Alle beschikbare informatie wijst erop dat de sporen die in zone 1 werden aangetroffen verder lopen op het areaal van fase 2. We mogen met enige zekerheid aannemen dat in het areaal van fase 2 nog een aantal structuren uit de Romeinse (0 – 400 n.Chr.) of Karolingische periode (800 – 1000 n.Chr.) aangetroffen zullen worden, naast een tweede grafcirkel uit de Vroege- en Midden-Bronstijd (2000 – 1200 v.Chr.).

Frederik Demeyere
Projectarcheoloog Stad Roeselare
0486 95 41 37
Frederik.Demeyere@telenet.be

Wouter Lammens
Archeologisch tekenaar Stad Roeselare
Wouter.Lammens@telenet.be